

DOMOLJUB

Iznajma vsak četrtak. Cena mu je 3 K na leto. (Za Nemčijo 4 K, za Ameriko in druge tuje države 6 K.) — Posamezna številka se prodaja po 10 vinarjev.

S prilogama:
„Naš kmečki dom“ in „Naša gospodinja“.

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica. Naročnina, reklamnica in inserati pa: Upravištvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Stev. 37.

V Ljubljani, dne 16. septembra 1915.

Leto XXVIII.

Potrpljenje!

Vojska je vojska. To vemo vsi, a se vendar tega dosti ne zavedamo. Kaj se to pravi? Vojska ni še nikoli ljudi božala in milovala. Vojska je bila vedno trda, brezsrčna, surova. Naš čas se veliko prizadeva, da bi brezobzirnost vojske omilil in ublažil. Spomnimo se le, kako je bilo včasih, kako je danes. Kako brezsrčno so včasih ravnali z ranjenci in jetniki! Gotovo je današnje ravnanje, četudi je dostikrat še vedno trdo, vendarle veliko milejše, kot je pa bilo včasih, ko so ranjence klali, jetnikom iztikali oči ali jih odvajali v strašno sužnost. Spomnimo se zgodovine našega naroda v turških bojih! Dandanes sovražnik, če udere v deželo, vsaj navadno ne kolje in ne požiga, z ranjenci ravna po človeško, z jetniki obzirno. Včasih sta prišli z vojsko skoraj vedno tudi kuga in lakota; dandanes se države veliko trudijo, da omejijo bolezn in da ljudstvu preskrbe živila.

Kljub temu, je pa vojska le vojska. Tu ne mislimo na trpljenje vojakov, ki je morda dandanes večje, kot je bilo kdaj. Tudi ne mislimo na tiste uboge in usmiljenja vredne družine v vojnem ozemlju, ki morajo vse pustiti in bežati od doma med tuje ljudi. Ne mislimo na opustošenje, ki ga tudi dandanes vojska povzroča. Tudi doma, v krajih, kamor vojska s svojo morijo in s svojo silo ni segla, se vojska zelo čuti. Koliko je raznih vojnih dajatev! Zdaj zahtevajo to, zdaj ono: zdaj konja, zdaj voz in hlapca, zdaj vola ali prešiča, zdaj bakrenih posod, vreč, volnene obleke. Zdaj prosijo za Rdeči križ, zdaj za invalide in slepce, zdaj za vdove in sirote. Koliko je raznih odredb! Zdaj glede obdelovanja zemlje, zdaj glede prodaje

in nakupa, zdaj glede hoje iz kraja v kraj. Vedno kličejo pred cerkvijo in nikoli ni človek varen, da ne bi nemilo zadel ob kak paragraf. Človeka se loteva nevolja in jeza, klet bi in zabavljaj. Nikar, prijatelj! Pomisli: vojska je vojska!

Vojska je vojska. Armada mora biti preskrbljena, tako ali tako. Včasih so kar s silo jemali, zdaj jemlje na malo lepši način: postava jim daje pravico. Zato: potrpljenje! Da prosijo za najubožnejše izmed ubogih, za vojake, ki se bodo vrnili iz bojev za domovino onemogli in za vse življenje pohabljeni, in za sirote, ki so izgubile očeta v vojski, zavoljo tega se kristjani ne moremo jeziti. Torej zopet potrpljenje! Dajmo, kar moremo, po lepi zapovedi krščanskega usmiljenja; če so nam prošnje nadležne, po krščansko potrpiamo! Da se zdi nam preveč odredb, tega nam oni, ki vojsko vodijo, ne zamerijo; mi pa njim ne smemo zameriti, če se jim zde te odredbe potrebne: oni vodijo vojsko, ne mi. Zato še enkrat: potrpljenje!

Vojska je vojska. Potrpiti je tudi edino pametno. S kletvijo se nič ne doseže, z zabavljanjem tudi ne, najmanj pa s silo. Zoper vojno silo ne zmoreš! Nakoplješ si samo sitnosti in lahko veliko nesrečo. Vojska se ne šali; vojska tudi dolgo ne pomišlja, ali si hudo mislil ali ne tako hudo; vojska pogleda paragraf in če se tvoje besede ali tvoja dejanja ne ujemajo s paragrafom, tedaj si sojen in obsojen. Marsikdo je že prišel v nesrečo, ki je nepremišljeno govoril, česar ne bi govoril, če bi pomislil, kaj je to: vojska je vojska. A hudo je to, praviš. Prijatelj, to je ravno: vojska je bila še vedno huda, in le Boga prosimo, da bi nam že dal končno zmago in blaženi mir. To je edino pametno. Dotlej pa potrpiti!

Pa kdo misli, da se mu krivica go-

di. Tedaj, prijatelj, stori, kar po pameti stori, komur se krivica godi! Pritoži se tam, kjer je za to mesto, in pritoži se tako, kakor veleva pamet: mirno, četudi odločno, po resnici in pravici! Če te ne uslišijo, pritoži se naprej. Ako ne gre, tedaj se spomni: vojska je vojska, in potrpiti! Kaj ti pa pomaga, če se togotiš? Si zdravju škoduješ in nakoplješ si morda še greh! Potrpljenje!

Tu pa resno besedo! V teh težkih časih ljudje kaj radi hitro sodijo in tako se lahko napravi veliko sovraštva in veliko škode, ki jo je le težko popraviti.

Prvo je z oderuštvom. Oderuštvo je nekaj grdega in pregrešnega, in žalihog res nekateri to veliko stisko, ki v nji živimo, oderuško izkoriščajo. Vendar pazimo, da ne bomo hitro sodili in obsojali! So kmetje, ki so bili po paragrafu oderuštva obsojeni.

Drugo je s prošnjami in pritožbami. V vojski je malokdo, ki ne bi imel raznih prošenj in pritožb, bolj ali manj upravičenih. Ta bi bil rad prost vojaščine; oni bi rad prišel k drugemu oddelku; zopet oni bi rad dobil za svoje večjo podporo in misli, da se mu godi krivica in morda se mu res godi. Glavarji in župani imajo s temi prošnjami in pritožbami dela čez glavo. Pri najboljši volji ne morejo vsemu kaj. Časih reč ne spada v njih področje; časih vidijo, da je zahteva pravična, a ne morejo nič storiti, ker ni mogoče stvari podpreti, kakor bi bilo treba; časih zopet je prošnja umljiva in bi ji iz srca radi ugodili, a ne smejo, če se nočejo sami pregrešiti zoper svojo vest, ker prošnja po paragrafih ni utemeljena. Zdaj je pa kaj blizu nevarnost, da tisti, ki niso dosegli, kar bi radi, hitro sodijo in obsodijo, češ, da je župan pristranski, da enim vse da, drugim pa nič, da tega župana ne bodo nikoli več volili, in če je pri ljudski stranki, da pa rajši sploh s to stranko ne gredo volit. Vidite, tako se godi, ker marsikdo ne pomisli: vojska je vojska. Saj župani in glavarji ne morejo vsega, ko bi tudi hoteli: nad njimi so stroge vojaške oblasti! Saj župani in glavarji ne smejo vsega, ko bi tudi mogli: v njih srcu je vest, nad njih glavami paragrafi! Ali ne vidite, da so naši župani v tej vojski največji reveži? Dela čez glavo, hvaležnosti pa nobene! Vsaj ne obsojamo jih, če se nismo do duše prepričali, da so nam vede in hote storili krivico! Če smo jim prej zaupali, zaupajmo jim še sedaj!

Tretje je pa z našimi voditelji. Tudi tu so tožbe in pritožbe, češ, zakaj pa ti ne posežejo vmes in odpravijo tega in onega, radi česar se pritožujemo. Zopet brez premisleka, da je vojska vojska! Morda so storili, kar so mogli, a niso nič dosegli; vojska se malo briga za politike. Morda so dosegli, da se je splošno to in ono zboljšalo, a ne da bi veljalo za nazaj. Morda — — skratka: v vojski ne sodimo! Vojska ima toliko zavrtikov, da je hitra sodba le prevečkrat kriva! Če so bili možje našega zaupanja, jim zaupajmo še sedaj, v enem letu se mož ne prevrže! Prav to je pa silno važno! Nič še ne vemo, kaj pride po vojski. Eno je gotovo: velika nesreča bi bila, če bi ne ostali edini in zložni! Edino in zložno se je naše ljudstvo visoko dvignilo in doseglo ne še vsega, a vendarle mnogo. Le, če bo izšlo edino in zložno iz te vojske, bo stalo močno in pripravljeno na vse! Malo bi ljubil svoje ljudstvo, kdor bi sedaj v teh vojnih zmedah sejal seme needinosti in nesloge, nezaupanja in razdora v naše

vrste, in silno lahkomišeln bi bil, kdor bi sedaj, ko je vsaka sodba tako težka, lahkomišeln sodil in obsojal!

Potrpiamo, zaupajmo, ne dajmo se begati! Ko bo končana ta vojska in se bo odločevala prihodnost narodov, tedaj stoj naše ljudstvo okrog svojih preiskanih voditeljev neomajano, edino, močno, polno vere, a tudi polno zaupanja in zavesti pod staro, zmagovalno zastavo katoliške slovenske ljudske stranke!

Zopet o beguncih.

Jesenski veter že piše čez hrib in dol in naznanja, da se bliža mrzli čas s svojim snegom in ledom. Prva misel, ki nam tu prihaja na um, slove: Kaj bo z našimi vojniki in druga: Kaj bo z našimi begunci? Vojakom ne moremo spremljati njihovih razmer; le malo, v kolikor pomagamo, da se jim preskrbi topla obleka, jim more omiliti njihovo usodo naša pomoč. Pri beguncih je vendar lažje, da jim polajša njihovo neizrečeno bedo, njihovo nezaznansko trpljenje naša ljubezen. Iz južnih krajev so, boje se zime v tujini, in zato razumemo, kako se branijo iti v barake na nemško Štajersko, kako zagotavljajo, da rajše umrjejo na domači zemlji, h kateri štejejo tudi našo deželo, kakor, da bi se preselili v nepoznane, tuje kraje. Vlada je odločila, da ne da beguncem z juga nobene podpore (po 90 vinarjev je določeno na dan za begunce in toliko dobivajo Poljaki in Rusini), če ne gredo v barake, ki so postavljene zanje v Lipnici na Štajerskem. Rajše pa trpe glad na Kranjskem, nego da bi se selili tja gor.

Vlada je za tiste begunce, ki niso imeli sami dovolj denarja, da si zagotovijo stanovanje, že začetkom vojske tako poskrbela, da jih je nekaj nastanila v nalašč za to narejenih barakah, nekaj pa po raznih občinah. Barake so v Gmündu na Nižjeavstrijskem, v Wolfsbergu in št. Andražu na Koroškem, v Hocnu na Češkem, v Nikolsburgu, Porlici in Gaji na Moravskem in v Brucku na Nižjeavstrijskem. Poleg tega so se določile posebne občine, kjer so se nastanili begunci. Največ jih je bilo na Dunaju, (krog 200.000), od koder so se pa že v značnem številu vrnili v Galicijo in Bukovino, v Pragi in Gradcu (krog 100.000). Na Češkem jih je tudi mnogo. Laških beguncev je tam nad 20.000, slovenskih in laških je na Moravskem krog 40.000. V Gornji Avstriji je beguncev z juga krog 15.000. Po nekaterih občinah v Dolenji Avstriji je nastanjenih krog 15.000 Furlanov. Do nedavna je bilo veliko število slovenskih beguncev (nad 20 tisoč) na Ogrskem. Toda tam jim ni bilo obznanja. Ne samo, da niso razumeli jezika, tudi sicer se jim je zelo slabo godilo. Zato je pa vlada določila, da se Lipnica, kjer je bilo prej nad 30.000 poljskih beguncev, izključno za Slovence porabi. V tamošnjih barakah imajo torej dobiti naši ubogi rojaki svojo streho čez zimo. Kakor smo že rekli, se jih mnogo brani tja gori.

Učimo se od Judov, ki so res za svoje judovske rojake iz Galicije storili vse, kar

je bilo mogoče! Zbrali so ogromne svote denarja in z njimi na vse strani podpirali judovske begunce. Učiteljem, uradnikom in beguncem podobnih stanov so dajali potrebna posojila, drugim pa podpore v denarju, živilih in obleki. Poskrbeli so za šole, in sicer za ljudske in srednje ali vse, da so se mogli dijaki pripravljati za izpite. Za dekleta, ki niso imela nič svojih ljudi, so ustanovili posebna zavetišča, poleg tega pa so gledali, da so se begunci po občinah in po barakah vadili v raznih rokodelstvih in hišnoobrotnih delih. Imeli so odločene sobe za šivanje, delavnice za krojače, mizarje in čevljarje, prirejali so se jim tečaji za pletarstvo, rezbarstvo, vezenje, za monterje itd. Naša dolžnost je, da vsaj toliko pokažemo srca za svoje rojake, kakor so Judje za svoje. Poskrbimo zanje povsod, kjer jih imamo med seboj. Podpirajmo pa tudi Posredovalnico za goriške begunce v Ljubljani z denarjem in z obleko.

Iz našega juga je zlasti mnogo takih fantov, kateri so že nekoliko večji zidarstvu. Če že morajo biti v Lipnici, naj se jim tam osnuje šola, kjer se bodo učili risanja in sploh predmetov, ki spadajo k stavbarstvu. Zelo prav bi bilo tudi, ko bi se po načrtu »Gospodarske šole«, ki jo je naš deželni zbor osnoval za Kranjsko, uredila zimska šola. Ravno tako bi bila za dekleta potrebna gospodinjska šola.

Učiteljev in učiteljic ne manjka. Država je za poljske, rusinske in judovske begunce silno mnogo žrtvovala. Do konca junija je izplačala za približno 600.000 beguncev blizu 150 milijonov kron samo na podporah; poleg tega je dajala podpornim odborom znatne tedenske doneske, plače učiteljem, stroške za tečaje, za posredovanje dela in vse druge potrebe. Za gotovo smemo pričakovati, da bo z ravno tako vnašmo poskrbela tudi za Slovence in Furlane, ki jih je vojska z Lahom izgnala iz njihovih domov. Naj tudi begunci sami, med katere gotovo pridejo te vrstice in zlasti njihovi dušni pastirji, ki z njimi vred dele trpljenje in skrbi, dvignejo svoj glas, da se življenje v tujini, kolikor je mogoče, v нравnem in gmotnem oziru uredi.

Fregled po svetu.

Kratek svetovni pregled. Avstrija se lahko ponaša z velikimi deli in uspehi na bojiščih. — Nemčija tekmuje z Avstrijo v zmagovalnih bojih, pa tudi v velikih žrtvah za vojsko. Nemški državni zbor je zopet dovolil 10 milijard za nadaljevanje vojske. — Italija se zastoj trudi, da bi prodrla. Ker se čuti tako močno (?), je napovedala Turčiji vojsko. — Francija zdihuje. — Anglija laže. — Rusija razpostavlja (?) nanovo svoje čete, da doseže gotovo (?) zmago. —

Amerika bi bila rada nedolžna pri vseh strahotah sedanje vojske in prodaje neprestano za milijone in milijone vojne municije sovražnikom Avstrije in Nemčije. — Balkanske države so zdaj kakor neveste, ki jih snubijo štirje »obubožani« ženi. Treba je moliti, da se ne bodo vdale

skušnjavam. — V Rimu pa moli, čaka, prosi, roti sv. oče Benedikt XV. — želeč pomagati narodom in jih osrečiti s skorajšnjim mirom.

Ali si bodo kmalu v laseh? V Srbiji je nastalo veliko gibanje. Najbrže bodeta Bolgarija in Srbija zopet skup trčili, ker se od raznih strani na to dela. Srbija je dobila v zadnjih dveh mesecih čez Solun silno veliko streliva, posebno granat, pa tudi letal in oklopnih avtomobilov. So pa Srbi v velikih skrbeh glede tega, kaj bo čela napravili Nemčija in Avstrija s Srbijo, ko bodeta z Rusijo gotovi. Zato se Srbija že nekaj časa umika prijateljstvu z Rusijo, kar dela tudi Črna gora. Ruska poslanika sta že pred dvema mesecema zapustila Niš in Cetinje. Spopadu s Bolgarijo se bo težko ogniti in na to sili tudi srbsko vojaštvo. V tem boju bo Srbija zopet potrebovala pomoči Grške. Zato se Grčiji noče zameriti, marveč želi ohraniti njeno prijaznost. Srbska vlada je ukazala, da naj v Albaniji srbske čete zapuste vse one kraje, ki spadajo v grško interesno ozemlje. Bolgarsko-turški sporazum, ki je Grčiji jako neljub, bode k temu pripomogel, da se bodo našli nasprotniki kakor pred dvema letoma.

Važen zgodovinski dogodek. Dne 9. septembra je došlo iz Sofije brzojavno obvestilo, da je bolgarsko-turška pogodba podpisana. Ta zgodovinski čin bo imel dalekosežne posledice, ki se bodo pojavile v najbližji prihodnosti. S pogodbo so se dale Bolgariji nove koncesije, pred vsem pa del onega ozemlja, ki si ga je bila Bolgarija prisvojila v vojski leta 1912. Za Bolgarijo je bilo zelo neugodno, da je bolgarska železnica, ki vodi do morja (pri Dedeağacı) tekla precej daleč ob reki Marici po turški zemlji. Vsled nove pogodbe je po meji tako speljana, da se prične ob reki Tundži, ki teče od severa doli proti Odrinu; pri Odrinu napravi nova meja lok okrog trdnjav ter gre dalje ob odrinskem koledvoru Karagači, ki je postal bolgarski, vedno na levi strani reke Marice do morja. Obi bregova reke Marice pripadala Bolgariji. Bolgarija je dobila tako 2000 km² turške Tracije. Novo ozemlje se je izločilo Bolgariji z vojnimi častmi tako-le: dva turška polka v paradni obleki sta trčakovala dva bolgarska polka na novi meji, ki sta prikorakala s plapolajočimi zastavami. Turška polkovna godba je zadržala šumi Marica, bolgarska godba pa turško himno. Ko so si izkazali čast in izmenjali dokumente, je turški poveljnik vročil bolgarskemu poveljniku novo ozemlje. Nato se je vršil banket v Odrinu.

Bolgarija se giblje. Švicarski listi vedo, da je Bolgarija vse obmejne garnizije ojačila, kakor ob vojni, in da se tudi drugje pripravlja proti Srbiji.

Se že pojavlja strah. »Frankfurter Zeitung« poroča: Srbija in Rumunija zbirata znatne čete ob cesti, po kateri bi morali iti Nemci, da bi prinesli Turkom pomoč. V Turn-Severinu je baje zbranih 150.000 rumunskih vojakov.

Izvoz žita zopet ustavljen. V časopisu »Times« je brati: Od 2. septembra dalje je izvoz žita iz Rumunije zopet prepovedan. Da prepreči grozečo gospodarsko krizo, je rumunska vlada sklenila izpla-

čati kmetom 60 odstotkov vrednosti njihovega žita kot predujem.

O pravicah belgijskih katoličanov. »Köln. Volkszeitung« piše, »da se bo nemška država, ako bo stalno odločevala o usodi Belgije, ravnala po temeljnem pravilu: Vsakemu svoje. Katoličani naj ohranijo v Belgiji vse svoje pravice in svobode. Nemški katoličani se bodo prav posebej zavzeli za versko svobodo, za obstoječe katoliške zavode in za to, da se bodo mogli belgijski katoličani nemoteno razvijati na verskem torišču.« Ta izjava uglednega lista ima namen, omiliti pisavo inczemskih listov, ki širijo za belgijske katoličane vznemirljiva poročila češ, da hočejo Nemci širiti v Belgiji protestantsko propagando.

Svetovna vojska.

Novi poizkusi ruskih sil. — Odpor pri Tarnopolu in ob reki Seretu. — Naša zmaga pri mestu Radsivilovu. — Drugi zob izbit: Trdnjava Dubno se je vdala. — Ruski ofenzivni napori pri Trembovli. — Car vrhovni vojskovodja ruske oborožene moči. Dosedanji vrhovni general Nikolaj Nikolajevič podkralj na Kavkazu. General Ruski desna roka carjeva. — Silni boji ob reki Seretu. — Proti trdnjavi Rovno. — Odbiti italijanski napadi. — Joffre med italijanskimi četami. — Bolgarsko-turška pogodba podpisana.

RUSKO BOJIŠČE.

Odpor ruskih čet. Nasproti našim armadam ob vzhodnih mejah Galicije stoji še veliko ruskih sil, ki se obupno branijo. Tukaj pač ni govora o prostovoljnem umikanju našega sovražnika. Umevno je, da uprav v tem ozemlju store še, kar morejo, saj jih k temu silijo gospodarski, vojaški in politični vzroki. Pomen Volhinja in Podolije je za Ruse neprecenljiv: v sosesčini je Rumunija, svet je sila rodoviten, saj se tu začno žitnice prostrane Rusije. Besarabska meja je sedaj od 1. septembra naprej pač najbolj krvava točka sedanje vojske. To fronto čuva armada našega generala Pflanzer-Baltina.

Zmaga pri ruskem mestecu Radsivilovu. V noči od 6. na 7. september so čete generala Böhm-Ermollija po vroči bitki zagnale v beg na celi črti vzhodno in jugovzhodno od mesta Brodija sovražne čete. Glavni boji so bili v okolici Radsivilova in pri mestu Podkamijenu. (Zadnje mesto leži ob Ikvi na to stran avstrijske meje.) Sovražnik se je po tej naši zmagi umikal v smeri proti mestu Kremencu. Ujetih je bilo 3000 Rusov. Isti čas so naši ob izlivu Sereta zajeli 4400 ruskih ujetnikov.

Iz bojev ob bukovinski meji. Iz Črnovic (8. sept.) poročajo: V severovzhodni Bukovini ob besarabski meji se bijejo skrajno ljuti boji. Poizkusi sovražnika, da

se približajo našim postojankam, so bili štirikrat s težkimi izgubami odbiti. Osobito uspešno je učinkovala naša težka artiljerija. Med drugim je en sam strel ubil 5 častnikov in uničil celo stotnijo vojakov. Naša artiljerija je zadnje dni z najhujšim ognjem obstreljevala neki prehod čez reko Seret. Rusi so vsled tega mislili, da se bo tam izvršil napad in so vso svojo pozornost odbrnili tja. Med tem so pa naše čete prodrle na drugi točki brez vsake artiljerijske priprave.

Drugi zob izbit. Trdnjavo ozemlje Luck—Dubno—Rovno z važnimi železniškimi izhodišči bo prešlo v bližnji bodočnosti v roke naših vztrajnih čet. Za Luckom je prišla na vrsto trdnjava Dubno, ki jo je 8. septembra zasedla konjenica avstrijske deželne brambe pod vodstvom hrvatskega generala Puhala. Tako je padlo drugo rusko oporišče volhinjskega trdnjavskega trikotja. Isti dan je bila tudi pretrgana ruska bojna črta vzhodno od Lucka: pri Oliki, ki leži blizu ob železniški progi proti trdnjavi Rovno.

Dubno je za obrambo zelo pripravno mesto, ker leži med vodami, močvirji in gorovjem na polotoku reke Ikve. Prebivalcev ima 27.000, ki so pa po večini judje.

V guberniji Vilni in Kurlandiji prodirajo nemške čete med trajnim odporom sovražnika dalje. Južnovzhodno od Friedrichstadta je bilo ujetih 790 Rusov. Vzhodno od srednjega teka Njemena so Nemci zajeli pred Malim Šmarom okrog štiri tisoč sovražnih vojakov.

Car vrhovni vojskovodja ruske armade. Vse se je zavzelo, ko se je razglasilo, da je dosedanji vrhovni general veliki knez Nikolaj Nikolajevič odstavljen in imenovan za podkralja in poveljnika armade na Kavkazu, in pa da hoče car sam poveljevati svoji oboroženi moči proti Nemčiji in Avstriji. Nekateri menijo, da je car hotel ustreči zbornici (dumi), kjer so napadali dosedanje poveljstvo. Drugi trde, da so tudi med višjimi častniki nastala nesporazumjenja, ki jih hoče car na ta način poravnati, da jim je sam stopil na čelo. Morda se je pa car s tem hotel izogniti zadregi, da se ne bi videlo, kakor da je bežal iz Petrograda. Tolikih izgub kakor doslej, ruska armada vsekako ne bo več imela; nekoliko na bolje se bo zanj go tovo obrnilo zlasti, ker se bliža zima in ker je dobila — kakor se sodi — dovolj municije. Če bo količaj boljše, se bo lahko reklo: Car je rešil Moskvo, Petrograd, Kijev itd. To ga bo obdržalo na površju. Mogoče je tudi, da je hotel car vlti s svojim korakom obupanemu ljudstvu zopet zaupanje v armado, kajti car ni samo svetni vladar, marveč tudi poglavar ruske razkolniške cerkve.

Kako se je car predstavil armadi kot vrhovni poveljnik. Nikolaj je izdal dne 5. t. m. sledeče dnevno povelje armadi: Danes sem prevzel vrhovno poveljstvo nad vso oboroženo silo na morju in na kopnem. S trdno vero v božjo milost in z nemajhnim zaupanjem na končno zmago hočemo našo sveto dolžnost, da branimo domovino, do skrajnosti izpolniti; ruske dežele ne bomo onečastili.

Izdano v glavnem stanu.

Nikolaj.

Silni boji ob srednjem Seretu. Položaj na tem bojišču je bil 12. septembra tak-le: Armada Böhmer-Ermolli je po zmagi pri Brodiju zasledovala poraženega sovražnika in došla do gornjega teka reke Ikve ter od strani napadla severno krilo ruske armade iz prostora pri mestu Zalošču, ki leži blizu meje ob Seretu jugovzhodno od Brodija. Sovražnik je bil potisnjen v smeri proti mestu Zbaražu (na meji). Nadaljnje prodiranje Böhmer-Ermollijeve armade mora dovesti v bližnjem času do odločitve pri Tarnopolu. Tu in pa južno od mesta pri Trembolovu kakor tudi pri Strusovu trajajo hudi ruski napadi. Rusi so dobili po železnici, ki je še prosta (proga Proskurov—Tarnopol) znatna ojačenja. Fronta zaveznikov se je tu nekoliko umaknila ter se postavila na višine med Seretom in Strypo. Te postojanke napadajo Rusi neprestano ne glede na ogromne izgube.

Pri Tarnopolu so se močni napadi ruskega pritiska skrhali (12. septembra) in so zavezniške čete imele znatne uspehe. Izpočetka se je severozahodno od mesta sovražniku posrečilo, da je zasedel naše strelske järke. Nemški in honvedski prapori so pa nato pritiskali od dveh strani ter so zapodili Ruse zopet nazaj v prejšnje postojanke.

Kako pretirana so poročila ruskega generalnega štaba. Ljubljanska dnevnikar sta 13. sept. objavila med drugim sledeče poročilo ruskega generalnega štaba:

Petrograd, 10. septembra. Včerajšnje poročilo generalnega štaba:

«Okoli Rize in Jakobovega nobene bistvene izpremembe. Med Jakobovim in reko Danolse boji s staro trdovratnostjo. Nemci se ne morejo ustavljati proti našim bajonetnim protinapadom. S celo vrsto napadov nas sovražnik menda hoče vreči na desni breg Dvine. Na cestah v Vilno je položaj v splošnem neizpremenjen. Sovražnik dela močne zakope. V južnozahodni smeri od Grodna pri Skidlu in ob levem bregu Njemena pri izlivu rečice Ros so naše čete 8. septembra z ljutimi boji ustavile sovražno ofenzivo, da mu pri zadenejo izgub. Posebno ljuto napada sovražnik našo fronto pri Skidlu. Svoje umikanje izvršujemo popolnoma po načrtu in zdaj pa zdaj delamo protinapade, tako pri Kochewu zahodno od Skidla Nemci beže. Med Njemenom in Pripjetom se naše čete umikajo v ozemlje med reko Selwjanko in trgov Rožani. Na levem bregu Pripjeta smo na cesti iz Kamenkaširskega v Pinsk ustavili krepko ofenzivo sovražne pehote in konjenice. Na cestah v Rowno so naše čete 8. sept. po boju z znatnimi sovražnimi četami, ki so prodirale ob železnici Olyka—Klevan, ustavile njihovo prodiranje v postojankah severno od rek Stjubele in Ikva.

Ob Seretu, južno od Trembolovke se naša ofenziva vedno bolj razvija in 7. smo imeli uspeh, ki je enak onemu pri Tarnopolu. Ujeli smo 150 častnikov in 7000 mož, tri topove in 36 strojnih pušk. Naše izgube so bile neznatne. 8. septembra zvečer se je sovražnik na-

glo umaknil; naše čete so ga zasledovale do onstran Strype. Naš skupen uspeh na celi fronti ob Seretu znaša od 3. septembra dalje 383 častnikov, nad 17.000 mož, 14 težkih in 19 lahkih topov, 66 strojnih pušk in 15 municijskih voz. Naše armade izvršujejo svoje gibanje po načrtu splošno trdno in odločno in imajo polno upanja v bodočnost. Z nami zvesto zvezana francoska armada že 14 dni s strahovito silovitostjo obstreljuje nemško fronto.»

Proti trdnjavi Rovno. Armada Puhalo prodira dalje. Levo krilo je prekorčilo deloma že reko Stjubele; sovražnik je vržen na predtrdnjavo ozemlje.

Najsevernejše bojišče. Med Dvino in Merečom (ob Niemenu severno od mesta Grodna) so trajali boji v velikem obsegu dne 11. septembra neprestano. Odpor sovražnika se je zlomil šele dne 12. septembra zjutraj. Jugovzhodno od Grodna ob reki Selvijanki in na drugih krajih Hindenburgovega oddelka je bilo zopet uje-

Joffre med italijanskimi četami. Okoli Mal. Šmarna se je bil potrudil sam francoski vrhovni poveljnik na italijansko bojišče. Mudil se je tam in v severni Italiji tri dni. Da ga ni peljala tra zgolj radovednost, je jasno. Pomoči potrebuje, Italijani pa tudi. Italija je zavezana, da pomaga Franciji in Angležem ob Dardanelah. Kako so se pomenili, se bo videlo v kratkem. Laški kralj je Joffreja sprejel v Vidmu. — Nekaj so si italijanski vojaki lahko ohranili kot spomin na francoskega generala; namreč lep zgled vernoosti, ki ga je pokazal Joffre s tem, da je dotično nedežje šel k sveti maši in tudi k pridigi.

Na Krnu je zapadel sneg do 1000 m globoko. Snežni metež ni všeč ne našim, še manj pa italijanskim vojakom, ki z mrazom niso nič kaj prijetljivi. Na vrhovih postavljene italijanske artiljerije že nekaj dni ni bilo več čuti. Italijani na zimo niso preveč mislili, ker so nameravali svoj roparski pohod poprej dokončati.

Oddbiti laški napadi. Uradni razglas:

Oddetek avstrijskih strojnih pušk na italijanskem bojišču.

tih 3746 Rusov. — Na črti severozahodno od trdnjave Pinsk je ruska armada izgubila 2759 mož (ujetnikov) in več strojnih pušk.

Napad letalcev. Dne 12. septembra je napadlo večje brodoge ruskih letalcev neko nemško križarko pri Vindavi. Padlo je osem bomb, ki so vse izgrešile svoj cilj. Eno pomorsko letalo so Nemci izstrelili, posadko ujeli, letalo pa prepeljali v Vindavo.

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Zopet je izpodletelo Italijanom, ki so si bili izbrali novo točko za splošni napad, in sicer sedlo Kreuzberg, jugovzhodno od mesta Nienchen. Po strašnem artiljerijskem ognju se je navalilo dne 5. septembra pet praporov raznih italijanskih čet na gorske slemene med Burgstallom in Pfannspitze. Napad je bil povsod krvavo oddbit. Sovražnik je izgubil vsaj 1000 mož. Naši so našli samo pod vrhom Cime Frugnoni 400 italijanskih mrličev.

Italijani so dne 10. septembra popoldne in zvečer večkrat ljuto napadli tolminsko območje, a so bili vedno s težkimi izgubami vrženi pri naših ovirah. V Dobrdoškem odseku so odbile naše čete, kakor vedno, običajne sovražne približevalne poizkuse. Splošen položaj je neizpremenjen.

Primorska fronta zopet na delu. U. p. dne 12. septembra. Kakor je bilo pričakovati, se je razvila ob soški fronti posebno na severnih oddelkih cela vrsta silovitih bojev, ki so se vsi za Italijane slabo končali. V bovškem kotu prodirajoča italijanska infanterija sploh ni mogla naprej. Nasproti Jablonici so se Italijani vsled ognja iz naših topov takorekoč v begu umaknili.

Pri Vršiču je divjal boj huje kot kdaj prej, in sicer ves dan (11. sept.). Polje med bojima črtama je posuto z mrtvimi Italijani. Naše postojanke se niso omajale.

Pri tolminskem območju je bil južno del zopet izpostavljen močnemu artiljerijskemu ognju.

skemu obstreljevanju. Pri napadu 9. septembra sta sodelovala 2 berzaljerska prapor in 7. infanterijska divizija. Italijanski pešpolk št. 25 je sam izgubil 1000 mož.

Na doberdobskem odseku — vsi italijanski poizkusi, kakor ponavadi, odbiti.

FRANCOSKO-NEMŠKO BOJIŠČE.

Uspehi Nemcev v Argonih. Virtemberski in lotarinski polki so se v naskoku polastili (8. sept.) nad dva kilometra dolge sovražnikove postojanke, ujeli 2029 mož, med njimi 30 častnikov ter uplenili 48 strojnih pušk, 54 metalcev min in en top.

Nemški zrakoplovi nad Londonom. V noči od 7. do 8. septembra so priplivali trije Zeppelinovci nad London. Spustili so obilo razstrelilnih bomb na ladjedelnico ter na druge pristaniške naprave. Zrakoplovi so se vrnili kljub silovitemu obstreljevanju nepoškodovani. Nemško zračno brodogojstvo je napadlo tudi mesto Nancy.

NA MORJU.

Potopljen angleški parnik »Hesperian«. Dne 6. septembra je bil torpediran prekmorski velikan »Hesperian« (10.920 ton), ki je vozil iz Liverpoola v Montreal. Torpedni izstrellek ga je zadel ob osmih zvečer. Potnikov je bilo na parniku 350, posadke na 250. Med potniki je bilo 48 kanadskih višjih in nižjih vojakov. Večina (513 oseb) se je rešila.

Kitaška je naročila v Ameriki sto podmorskih čolnov. Japonci bodo radi te množice neljubno presenečeni.

Tri francoske ladje uničene. Korespondenčni urad naznanja: Dne 8. septembra je bil torpediran parnik »Guatemala«, ki je vozil v Filadelfijo. Parnik je bil 118 metrov dolg. Dan poprej je podmorski čoln blizu rta Coubre obstreljeval, slednji pa s torpedom pogreznil ladjo »Bordeaux«. — V noči dne 7. septembra je nemški čoln potapljalec ugonobil francosko ladjo »Garony« iz Liverpoola. — Na enak način je bil pogreznjen ruski parnik »Rhea«. Moštvo se je povsod rešilo.

Obstreljevanje mesta Ostende. Večje število sovražnih ladij se je pripeljalo dne 7. septembra zjutraj proti belgijski obali. Obstreljevale so Westende in Ostende. Vseled ognja obrežnih baterij so se ladje zopet umaknile.

Poškodovana torpedovka. Neki sovražni čoln je dne 10. septembra med pozivovanjem torpediral našo torpedovko št. 51 in jo poškodoval na sprednjem delu. Torpedovka se je vrnila na svoje pristanišče.

1700 angleških vojakov utonilo. Iz Solije se poroča: Angleški transportni parnik »Southend«, ki ga je potopil dne 4. t. m. pred Dardanelami nek nemški podmorski čoln, je vozil 2800 angleških vojakov. Utonilo jih je 1700.

Prvi parnik z izmenjanimi invalidi.

Posredovanje papeža Benedikta XV., da se izmenjajo avstrijski in nemški invalidi, ki se nahajajo v ruskem ujetništvu, z

ruskimi invalidi v našem in v nemškem ujetništvu, je imelo popoln uspeh. Za kraj, kjer bi se naj vršila izmenjava invalidov, je bilo določeno švedsko mesto Sasnitz. Prihod prvih avstrijskih in nemških invalidov, ki so se nahajali v ruskem ujetništvu, na švedska tla, opisuje berlinski list »Berliner Tagblatt« tako-le:

Ko je bilo pred dnevi odposlanih več ladij z ruskimi invalidi na krovu, da se jih spravi v Rusijo, je priplula dne 16. avgusta prva ladja z nemškimi in avstrijskimi invalidi, ki so se nahajali v ruskem ujetništvu, v pristanišče Sasnitz. Švedsko prebivalstvo je avstrijske in nemške invalide sprejelo nad vse prisrčno. Vse hiše so bile okrašene z avstrijskimi in nemškimi zastavami. Vse ulice, ki vodijo v pristanišče in tudi pristanišče samo je bilo okrašeno s cveticami in zastavami. Prebivalstvo je hitelo kar trumoma proti pristanišču in srečnega se je štel, kdor je mogel dobiti prostora v pristanišču. Ko je priplul prvi parnik z invalidi v pristanišče, je zasvirala godba avstrijsko in nemško cesarsko pesem. Na glavnem jamboru parnika je plapolala zastava Rdečega križa. Navdušenje prebivalstva je doseglo višek, ko je priplul nekoliko pozneje še en parnik z ranjenci v pristanišče. Vse je klicalo invalidom: »Dobrodošli!« Pogled na množico, ki je burno pozdravljala invalide, vmes glasen jok in ihtenje, je napravil nepozaben utis. Veselje in radost invalidov ob pogledu na tisočero množico, ki jim je pripravila tako sijajen sprejem, je bilo nepopisno. Marsikateremu v hudih bojih utrjenemu invalidu so zaigrale solze v obeh. Pogled na težko ranjene invalide je bil srce pretresujoč. Nekemu vojaku sta otrpneli obe roki. Dve sestri-usmiljenki sta ga spremljali iz parnika. Veliko invalidov v mladeniški dobi je bilo grozno pohabljenih. Čeprav so kazali invalidi veselje, se je vendar marsikateremu čitalo na obrazu, koliko bolečin in trpljenja je moral pretrpeti. Mnogim častnikom, ki so njih prsa dičile hrabrostne svetlinje in zaslužni križi, so igrale solze radosti v obeh. Mlademu avstrijskemu konjeniku je odbila granata obe nogi in eno roko, a kljub temu je bil vesel, le da se more vrniti v svojo domovino. Vsi invalidi so bili z okreplili prav bogato obdarovani. Prenočili so v raznih hotelih tega mesta.

Švedski kralj Gustav je odposlal povodom prihoda prvih invalidov na švedska tla našemu in nemškemu cesarju brzojavno čestitko, v kateri jima izraža svoje veliko veselje, katero občuti on in tudi vse švedsko prebivalstvo, ker se vrši izmenjava invalidov na švedski zemlji. Oba vladarja sta se v toplih besedah brzojavno zahvalila švedskemu kralju in narodu za gostoljubni sprejem invalidov na švedski zemlji.

Časopisi sporočajo, da so med temi prvimi invalidi, ki so se vrnili, tudi trije Slovenci (menda štajerski). Čitali smo, da so se iz Mosta na Češkem v posebnem pismu toplo in iskreno zahvalili sv. očetu Benediktu XV. za blagohotno posredovanje.

Neki Slovenec (podpisati se je pozabil), ki je bil težko ranjen prišel v rusko

ujetništvo in je bil sedaj kot nesposoben za nadaljno vojno službo z več drugimi poslan v Avstrijo se zelo pritožuje nad ravnanjem, ki ga je bil deležen v Rusiji. Zdravniki in bolniško osebje je bilo kruto in surovo, nesnağa velika, hrana ogabna. Druge narodnosti so imele svoje odbore, ki so skrbeli za svoje ujete ranjence, samo Slovenci smo bili popolnoma zapuščeni. Le od ameriškega konzulata smo enkrat dobili po 20 cigaret. Zelo ste pozabili na nas reveže! — se pritožuje dopisnik. Potem nadaljuje: Domov smo se vozili prav slovesno; že na Finskem, posebno pa v Švici so nas bogato obsipali z darovi — jedjo in pijačo ter cigaretami. A v Nemčiji so nas sprejeli z vsemi častmi. Mesto Lassnitz je bilo vse okrašeno z zelenjem in zastavami, igrala je godba in darov je bilo vse polno. Tudi na nadaljni poti skozi Nemčijo so nas slovesno sprejemali. 20. avgusta smo se pripeljali v Avstrijo, kjer so nam priredili časten sprejem. Sedaj smo v Litomericah v bolnišnici. Hvala Bogu, da smo zopet na domači zemlji. Živio Avstrija!

Tedenske novice.

Novi grobovi. Že zadnjč smo naznanili, da je pred Malim Šmarnom zatisnil za vedno oči velezaslužni gospod msgr. Anton Zupančič, semeniški profesor v pokoju. Kot mlad duhovnik je služboval najpoprej v Šmartnem pri Litiji, v Mengšu, Cerkljah in pri Sv. Jakobu v Ljubljani. Nato je bil imenovan za bogoslovne profesorja v ljubljanskem semenišču. Malo je tako skromnih in zglednoprostih duhovnikov, kakor je bil pokojni profesor, ki je neumorno in nesebično deloval celih 41 let v vinogradu Gospodovem zlasti kot odgojitelj in učitelj novih dušnih pastirjev. Zadnje tri štiri leta (v pokoju je bil 7 let) je vidno pešal in se je zaradi tega moral posloviti od tako priljubljene semeniške stolice. Njemu gre čast in zasluga, da je zidal in tudi postavil trdno podlago tako korisno in uspešno delujočemu »Kataloškem tiskovnemu društvu«. Kakor čebelica je zbiral in spravjal skromne prvotne dohodke tega prepotrebnega društva, da se je moglo pozneje razviti do take razsežnosti. Natančnost, ki jo je kazal pri vsem delovanju do malenkosti, je občudovanja vredna. Kot profesor v semenišču je bil splošno priljubljen. Radodaren je bil, kakor malokdo. Ni ga našega podjetja, društva, kjer ne bi se med prvimi dobrotniki ali ustanovniki ne bralo njegovo ime. Ni ga bilo pogorišča, ali nesreče, kjer pokojni dobrotnik ne bi bil izdatno prispeval. Takemu možu-vzoru v skromnosti zase, v darežljivosti za druge — čast! Vemo, da je prejel plačilo pri Bogu, vendar še enkrat kličemo: Bog mu stotero povrni več trud in vse prizadevanje, vse darove in dobrote! — Truplo njegovo je blagoslovil ob pogrebu presvetli knežof dr. Anton Bonaventura Jeglič.

Dne 6. septembra je umrl v Zalogu pri Cerkljah vpokojeni župnik, duhovni svetnik č. g. Mihael Barbo. Kot župnik je

deloval dalj časa na Trebelnem, v Horjulu in v Smedniku. Vsled mirnega in blagega značaja je bil povsod priljubljen.

Nenadoma je umrl 5. septembra v Trzinu zlatomašnik č. gosp. Jožef Preša, župnik v pokoji. R. i. p.!

Begunci, ki se nahajajo na Kranjskem in nimajo dovolj sredstev, se bodo morali preseliti v Lipnico. Ta ukaz je oblast vnovič poslala okrajnim glavarjem.

Če pišeš vojnim ujetnikom v Rusijo, Srbijo, Italijo, Francijo ali Anglijo, nikar ne misli, da bo dopisnica ali pismo, ki ima znamko prej prišlo na svoje mesto. Vojna pisma in dopisnice so poštne prostre; oddajo se pa naprej samo, če je zgoraj napisano »Prisonnier de guerre« (vojni ujetnik).

Obletnica. Dne 6. septembra je minilo eno leto, odkar je v burnih in sila težkih razmerah zasedel papeški prestol sedanji sv. oče Benedikt XV. Srce krvavi božjemu namestniku, ko se prelija toliko krvi med evropskimi narodi. Vse minulo leto je bilo med drugim posvečeno delu za mir in za posredovanje med vojskujočimi se državami.

Pouk v zavodu sv. Stanislava v Šent Vidu se zaradi ranjencev, ki so nastanjeni v poslopju, še ne more pričeti.

Pozor na vohune! Poveljujoči general na Koroškem je razpisal 5000 K nagrade onemu, ki bi prišel na sled italijanskim vohunom in izvedel za sredstvo, s katerim urno poročajo sovražniku, kar izvedo. Tudi na Kranjskem naj v tem oziru vsak stori svojo domoljubno dolžnost!

Šentjanski premožovnik na Dolenjskem bo prodan na dražbi. Najnižji ponudnik 619.426 K. Premoga je baje v izobilju za stoletje.

Zopet pogreb. V ponedeljek, dne 13. septembra je umrl v Cerknici č. g. Frančišek Kunstelj, župnik in dekan v pokoji. Rajni gostoljubni gospod je dolgo časa bolehal. Dosegel je starost 71 let. N. p. v. m.!

Preskrba ljubljanskega mesta s krompirjem. Odsek za aprovizacijo Ljubljane je storil v zadnji seji potrebne sklepe zaradi preskrbe Ljubljane s krompirjem. Vlada je privolila, da se bo dobila večja množina krompirja s kranjskega okraja. Zadnji teden se je začelo z razprodajo na drobno. Te dni fize razglas mestnega magistrata radi naročanja krompirja na poljubne množine. Naročil bo lahko vsakdo. Prodajal se bo krompir, kakor je bilo čitati, najbrž po 8 K 100 kg.

Umrli je v Pungertu pri Škofji Loki 72 letna Marija Lušina, roj. Triler. Pokojna je bila dobra krščanska mati in članica Mar. družbe za žene.

Za popotnike. Kdor hoče prestopiti mejo s Kranjske, Koroške in Primorske, mora imeti potni list in dovoljenje vojaškega poveljstva, za kar se napravi prošnja pri glavarstvu na podlagi potnega lista. V krajevnem prometu so potrebna potrdila o istovetnosti, ki jih izdajajo županstva.

Iz italijanskega vojnega ujetništva so se oglasili sledeči vojaki: Peter in Alojzij Pečnik, doma iz Gostec pri Škofji Loki. — Četovodja Alojzij Cotman, ki

piše svoji ženi v Domžale: Danes se peljemo iz Genove v Sardinijo. Do tu smo se z vlakom vozili 26 ur. Ko pridem v določeno mesto, se že oglasim. Zdrav sem, hvala Bogu.

V ruskem ujetništvu so: Brata Karol in Matija Jemc, ter Fran in Alojzij Cerar, doma iz Zej, župnije Dob pri Domžalah. Franc Orehek iz Zej je umrl na bojišču v Galiciji. — Ivan Eržen, doma iz Pungerta.

Pogrešajo se: Vojak Franc Kerme, pp. št. 17, vojna pošta 32. Za pojasnila lepo prosi Frančiška Kerme, Sp. Lakenec pri Mokronogu na Dol.

Za sedanji čas. Te dni se razpošilja skupna 8. in 9. številka »Slovenskega Sadjarja«, ki ima uprav za sedanji čas važno vsebino o sadju, o uporabi sadja itd. Mnogo gospodarjev in mladeničev, ki so se poprej za ta tako praktični list močno zanimali, je sedaj v vojski. Zleti je, da bi ga sedaj drugi domači s pozornostjo jemali v roke zlasti, ker je sušenje sadja in njega uporaba za vojni čas takorekoč življenska potreba; in zgolj o teh stvareh piše uprav zadnja številka »Slov. Sadjarja«, ki ga z vso skrbljivostjo in z večjim znanjem urejuje deželni sadjarski nadzornik gosp. M. Humeč.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, za katere jamči dežela Kranjska, in jih obrestuje po 4⁸/₁₀% brez kakega odbitka.

Uradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Razne novice.

Slovenci na ponesrečenem parniku. Nedavno smo poročali, da se je 24. julija ponesrečil in potopil parnik »Eastland« v Čikagu, in da je pri tem ugonilo 1200 ljudi. Na parniku so se takrat vozili tudi nekateri Slovenci, ki so se pa rešili, namreč: Ivan Trdina, I. Veber in njegova žena, Janez Šteblaj in I. Videtič.

Tudi »begunci«. Iz Taškenta v osred. Aziji, kjer se nahaja esdaj tudi mnogo slov. častnikov in vojakov, se je posrečilo 88 častnikom in vojakom naše armade uiti iz ujetništva. Pod vodstvom nekega stotnika in polkovnega zdravnika dr. Heinerja so prišli srečno do perzijske meje. Rusi so jih preganjali na celi poti, dolgi 800 km; ali kljub

temu so begunci srečno prekoračili mejo, kjer jih je prišla perzijska omejna straža. Potem ko so bili zaslišani, so bili odposlani v Teheran, kjer so gostje avstrijskega poslanstva.

Taškent je glavno mesto ruskega Turkeстана v porečju Sirdarija. Prebivalcev ima 155.673, ki so večinoma (85 odstotkov) mohamedanci. Proti jugozahodu je do perzijske meje izpeljana železnica. Kljub temu se sliši malo verjetno, da bi kar 88 mož moglo uiti v težkih razmerah in po tako dolgi poti iz ujetništva.

Gozdni požari. V okolici Naryma v Sibiriji so divjali gozdni požari. Uničeni so gozdovi na stoline milj široko. Pogorelo je tudi veliko vasi. Škode je na milijone.

Upokojenih je zopet 21 italijanskih polkovnikov.

Upor v Maroku. Domačini v francoski severni Afriki so se Francozom uprli. Francoski vojaki se morajo neprestano bojevati, da zaduše nemir. Iz Marseilla je francoska vlada odposlala v Afriko 40 tisoč mož.

Stotisoč mrtvih. Ameriški konzul v Pekinu je naznanil, da je ob zadnji povodnji pri Kantonu na Kitajskem utrpelo okrog 100.000 oseb.

Branilec Przemysla ob Kaspiškem morju. General Kusmanek, bivši poveljnik v trdnjavi Przemyslu je pisal svoji družini, da se ne nahaja več v Moskvi, ampak v nekem majhnem kraju ob Kaspiškem morju, kjer uživa popolno svobodo in se lahko popolnoma prosto giblje.

Kako je v Gorici... V mestu se nahaja sedaj približno 9000 prebivalcev. Skrbi se povsod za strogi red, zato vlada v mestu za sedanje okolnosti res zgladne zdravstvene razmere. Tudi živeža ne primanjkuje preveč. Ljudje so se radi nastalega miru zopet pričeli vračati v Gorico. Vendar se dovoljuje povrnitev v prvi vrsti le onim, ki so na mesto vezani po poklicu, in pa trgovcem. Zelo nespremetno je bilo, da je zapustilo toliko trgovcev Gorico. Kar jih je ostalo, izborno delajo. Drugemu prebivalstvu se povrnitev otežuje oziroma sploh ne dovoljuje zato, da bi se kužne bolezni ne vtihotapile in razširile in pa iz aprovizacijskih razlogov.

Eno žalostno poglavje se pa v sedanjih razmerah razvija tudi v Gorici. Vlačugarstvo in nemoralnost! Mnogo staršev, ki imajo bolj odrasle hčerke v družini, je tudi zaradi tega zbežalo iz Gorice ali iz okolice. To žalostno poglavje je bolj strahno kot vsa škoda po sovražnih streljih, hušje kot strah pred njimi in vsemi kužnimi boleznimi.

Bav-bav za Italijane. Lahki so vsi obupan nad našimi redkimi, a železnimi četami. Še bolj se pa boje naših strašnih množarjev 305 cm, ki so se priselili tudi na Tolminsko. Lahki kar norijo strahu pred njimi. Pridno jih iščejo s topovi in letali, a zaman. Tako so skriti, da jih ne najdejo nikdar. V najhujšem mrazu se bodo še potili radi njih, če je prej ne odkurilo domov na suho polento.

Vojna zbirka. Žene in dekleta v Nemčiji so pred meseci oskrbele domoljubno zbirko denarja, ki so ga izročile nemške

mu cesarju, da naj ga porabi tam, kjer spozna, da je vojna potreba najnujnejša. Zbirka je narasla na tri in pol milijona mark.

Malo vina bo letos na južnem Tirolskem, ker je vinograde požgala in osmčila peronospora. Ljudje niso mogli dobiti galice, da bi bili pravilno in pravočasno škropili.

Odstavljeni generali — zopet v službi. Ruski car je kot vrhovni poveljnik ruske vojske zopet poklical 8 generalov, ki jih je bil pozimi odstavil veliki knez Nikolaj Nikolajevič po mazurskih porazih.

Ugodno tolmačenje. »Köln. Zeitung« pravi z ozirom na to, da je prejšnji ruski vojskovodja veliki knez Nikolaj Nikolajevič odslovljen, takole: »Morebiti se ne varamo, da pomenja odstranitev Nikolaja prvi korak k miru.«

Dopisi.

Sv. Jošt nad Kranjem. V nedeljo dne 19. septembra je pri Sv. Joštu glavni romarski shod. Služba božja bo ob šestih in devetih. Vsi, ki nameravajo poromati na hrib, naj si preskrbe legitimacije svojega županstva.

Škofja Loka. Začetek šole v uršulinskem zavodu (ljudska in meščanska šola, trgovski tečaj ter učit. pripravnišča) bo dne 1. oktobra s sv. mašo ob 9. uri. Oglasiti se je dan poprej pri samostanskem predstojništvu.

Šmarje. G. Franc Strežek, posestnik in trgovec z živino na Malem Vrh pri Šmarju, se je peljal dne 28. avgusta v Ljubljano. Vpregel je mlado nevajeno kobilu. Ko se pripelje po novi cesti pod vas Mali Vrh, skoči kobilu na ovinku s ceste v jarek. Z vozom vred se vali po strmem griču vse skupaj kakih 30 metrov v dolino. Strežek, ki se mu ni nič zgodilo, reši kobilu iz omot, postavi voz na kolesa, zapelje pod Tlakami zopet na cesto in tako je bil še nekaj časa poprej v Ljubljani, kakor če bi se okrog po cesti peljal. G. Strežek je dal pred dvema letoma na lastne stroške zidati pri novi cesti prav lepo kapelico Jezusovega Srca. Brez dvoma je bil v posebnem božjem varstvu, da se mu ni nič zalega pripetilo.

Od Treh Far v Beli krajini. Zdaj ko vzi hlapon po Beli krajini, se bo tudi narodovna božja pot pri Treh Farah močto poživila. 29. avg. nam je železnica pripeljala na tisoče božjepotnikov s kranjske in ljubljanske strani. Tu se tako lepo kaže vzajemnost Slovencev in Hrvatov, ki iščejo vsekdar osobito pa v sedanjih težkih časih pri »Majki božji« in sveti »Bogorodici« tolažbe in pomoči. Tu vidiš še prišle jugoslovanske življel, ki te spominja na one čase turškega jarma, ko je jugoslovanski kristjan tudi iskal tolažbe in utehe pri nebeški Kraljici, ko so guslarji v junaških bogoljubnih pesmih izražali čustva naroda in dajali upa na boljšo bodočnost. Želeži bi bilo, da bi take pobožnosti shode še z večjim moralnim uspehom izvajali; da bi se ob takih prilikah kaj

več storilo za okrepitev mladeniških Marijinih družb. Povabili naj bi se sosedni hrvaški dušni pastirji, da bi za skupno organizacijo stopili z nami v boljši stik, da bi svojim ljudem priporočali dobre knjižice in časopise. Metliški okoličani, naj bi poskrbeli, da bi poleg »vruče« janjetine in rmenega metličana hrvaški romarji poslegli tudi po dobrih knjižicah, ki jih zalaža tiskarna oo. kapucinov »Kuća dobre štambe« (hiša dobrega tiska) na Reki.

Z Dunaja je poslal neimenovan redovnik v imenu slovenskih ranjencev upravništvu »Domoljuba« sledečo zahvalo: Dunaj, 8. sept. 1915. Javna zahvala se Vam izreka za dobrotljivo pošiljatev Vašega cenjenega lista, katerega so hvaležno sprejemali v sledečih bolnicah: Reservespital Boden-Culturshule XVIII B, Reservespital Laitermeiergasse, Schule XVIII B, Reservespital Kletterhofer-Schule XVIII B, Reservespital Zieglergasse, Schule VII B, Reservespital Wiesberggasse, Schule XVI B, Wilhelmine-Spital XVI B, Rekonvalescentenheim Martinstraße, Kloster XVIII, Universitätsspital. Iz vseh teh bolnic se Vam zahvaljujejo hvaležni slovenski ranjenci. Od mnogih nekateri podpisi: Drogenik Franc, četovodja Čater, Franc Plevčak, Andrej Praprotnik I. Priporočajo se še za nadaljnjo dobrotljivost.

Listek

Večna luč.

J. Š. B.

(Dalje.)

II.

Na širni ravnini so se vrstila počrnela rudniška poslopja. Iz visokega dimnika se je valila perjanica dima, a pod njo nad streho kotlarne se je belila nalik fini izčesani volni puhteca para. Danilo se je.

Okrog jame je že mrgolelo ljudi; po cestah in stezah, ki so se stekale k rudniku kakor solnčni žarki, so pa še brzeji rudarji. Kakor črni mravljinici k velikemu mravljišču — tako so potovali semkaj zarjaveli možje z zavoji jedil.

Bližala se je šesta jutranja ura. En oddelek je končal, a drugi pričel. Kakor nad zemljo — prav tako živahno je bilo tudi v rovi. Tam so se pripravljali rudarji na izhod iz kraljestva teme na dnevno svetlobo. Hitro so polnili poslednje vozičke z nakopanim premogom, spravljali otopela dleta, nosila, kladiva in lopate, oblačili si suknjiče premočeni od potu in s svetilkami v rokah so hiteli po dolgih tesnih hodnikih k izhodu.

Zgoraj so si njihovi bratje medtem poiskali v rudniški kovačnici potrebno orodje, ki je bilo čez noč naostreno in popravljeno, odkladali so v garderobi vrhna oblačila in se oblačili v delavno, suho obleko.

Parna viškal se je glušeče oglasila. Okrog trideset rudarjev je skočilo v kletko, gonilni stroj se je stresel, kolo premaknilo, jeklena veriga se napela, mreža padla.

»Na srečo,« je zadonelo, in kletka je zginila tiho, brez šuma v črnem jamskem ponoru, kakor bi se udrila. Zemlja jo je pogoltnila. Veriga se je na škripcu hitro odvijala, a na vrhu je strojnik, roko držeč na zavori, nepremično zrl na stroj z uro, ki je kazal do milimetra natančno, kje, v kateri globini se dvigalo uprav takrat potaplja.

»Na srečo,« je zadonelo iznova in glej — za tem vzklikom, prihajajočim iz zemeljske globočine, se je pojavila druga kletka; plavala je tiho, neslišno proti površju. Strojnik je zopet komaj vidno zganil z roko; stroj se je ustavil in obe kletki — ta na dnu rova in ona na njegovem površju, sta stali nepremično. Utrujeni rudarji so jo hitro zapustili, a nov oddelek je zasedel njih mesto in z njim mladi Bartoš.

Komaj je minilo četrto uro, pa so bili rudarji porazdeljeni. In kakor so se pred šesto uro zbirali, tako so se sedaj rudarji razhajali na vse strani na svoje domove počasi, z zlomljenim, utrujenim korakom.

Na jamskem površju je postalo tiho, a v dvigalih so namesto ljudi prihajali na površje le vozički napolnjeni z leskečim in kakor smola črnim premogom.

Tudi pod zemljo je bilo živahno. Komaj so se rudarji zaprti kakor ptiči v kletki pripeljali na dno globokega in prostornega razhodišča, so se urno razšli po ozkih rovih na trudapolno in nevarno delo. Ozki železni tiri so jim kazali pot; spotoma so srečali konja, ki je vlekel nekoliko vozičkov, pa tudi tovariša, ki je rinil »hunt« pred seboj.

Nejasna luč rudarskih svetilk je motno osvetljevala podzemeljsko tmino in se lomila na blestečih stenah rogov, oblivala tramove in deske, ki so z njimi tesarji podprli podpirajoče se gramozne stene hodnikov; čez par hipov so že odmevali udarci kladivov in zazveneli železni drogov. Rudarji so došli na konec hodnikov in so »se zavrtali« ... izginili so, zmanjkalo jih je — ponor jih je pogoltnil kakor črve in le železni tiri male podzemeljske železnice, vodeči nalik nitim k skupnemu vozlu — h križišču in dvigalom, le ti tiri, ki so po njih drčali polni in prazni vozički, so kazali pot, kje se ljudje gibljejo in vrtajo.

Da, stara bajka o labirintu¹ se je tu ponavljala. Ti tiri so bili kakor nit Arijadne², bili so zanesljivi vodniki iz labirinta ven h kletki, a s to na površje in luč ... Toda bili so tu tudi drugi rovi, opuščeni, ostavljeni, hodniki napol zasuti, zanemarjeni, nekateri tudi zazi-

¹ Ponor = ponikva = brezdno.

² Labirint = blodišče = zmes hodnikov in raznih skupnih prostornin.

³ Arijadna je grška bajeslovna oseba (boginja), ki je dala čarovno nit Tezeju, da je ob nji našel izhod iz labirinta.

dani — polni nevarnosti, skrivajoči v sebi požar, gorljive in strupene pline podzemnega Minotavra, ki je od časa do časa prihajal iz teh skrivališč ter se plazil v čiste hodnike: davil, moril, ubil vse, kar je bilo tu živega, zastrupil ljudi in butal ob tla najsilnejše konje, rušil trdne zidove, za katerimi je bil skrit, drvil s silnim puhom iz neprežračenih hodnikov, palil ogljeni prah, trgal tramove, jih lomil in sekal kakor trske in uničeval vsa obrambena človeška dela kakor otroške igrače.

V tesnem sosestvu te zavratne zverine so delali ljudje dan in noč menjaje se po deset ur; le proti večeru je bilo štiri ure odmora, a tedaj so kletke spuščale v jamo mesto ljudi tramove, deske, železne ravni na tudi oves, seno in slamo za konje.

V zadnjem času so dohajali tudi zidarji... Nekaj se je moralo v rovih dogoditi... Rudarji so to slutili, da si inženjerji in nadzorniki skušali vse zatajiti. Bili so se panike in pa, da ne bi rudokopi ostavili dela, če bi vedeli, da divja v jami, v starem opuščnem delu požar. Ogenj so omejili s trdnim cementnim zidom, a za tem so postavili drugi in tretji zid. »Zračanju« je bila posvečena vsa skrb in vsi pojavi v jami so bili zasledovani z največjo pozornostjo.

Toda stari in izkušeni rudarji niso bili slepi. Dobili so v jami mrtve, zastrupljene miši, opazili, kako konji na gotovih križiščih hodnikov nekaj vohajo. Primerilo se je tudi včasih, da je temu in onemu svetilka ugasnila.

»Imamo nevarnega gosta — treskave pline,« je slišal Bartoš starega Jetela pripovedovati inženjerju, ki je prišel do njih s kompasom in mapo v roki, da bi zaznamoval nadaljevalno delo.

»Imamo,« je pritrdil z glavo, »toda zračimo temeljito,« je rekel z brezskrbnim glasom, ko pa je že odhajal, se je vrnil in dodal: »Jetel, skrbite, da nikdo ne bi kuril, ne palil žveplenk, ne razbil svetilke. Vi ste izkušen mož, veste, kaj bi to pomenilo.«

Obleke rudarjev so vestno preiskavali, tudi kopači sami so se vzajemno kontrolirali; toda kadilska strast je vendar tuintam znala utihotapiti cigareto in dve, tri užigalice... Kazen za ta zločin je bila huda. Vsakega, ki bi ga zalogili, bi takoj odpustili in naznanili sodišču, kajti tak brezvestnež je zločinec, ki spravlja s svojo strastjo v nevarnost življenje stoterih sodrugov... Zato so rudarji izvečine pri delu zvečili tobak in si tako nadomeščevali kadilski užitek.

Slike in črtice z bojišč.

Vila »Ukrajina«.

Josip Marjetič, kadet, bivši dijak na novomeški gimnaziji piše z datumom 8. 8. 1915 iz Galicije:

Gospod Anton! — Tu nam gre dobro! Posebnih bojov nimamo. Ko Vam pišem,

sem v svoji vili »Ukrajina«, v nekem jarku ob Dnjestru kot rezerva. Ugiblremo vse mogoče, vesele in žalostne. V bližnji zamazani in strgani vasi dobimo vse, kar potrebujemo, še več kot v Škocijanu.

Mislím, da pridemo kmalu nad Polentarije, če nas Rus preje ne pihne.

Posiljam Vam najlepše pozdrave s strmega Dnjestrovega obrežja.

Pomenljiva izjava.

Črnovojnik Aleš Riedl piše s severnega bojišča svojemu župniku v Pliberku:

Častiti gospod župnik! Sprejmite moj pozdrav. Kakor skoraj vse moške, je tudi mene odtrgala vojska od moje družine. Danes, na praznik Marijinega Vnebovzeta, je ravno pol leta, odkar sem od doma. Na različnih krajih sem preстал že veliko trpljenja. Zdaj sem že na osmem kraju. Tukaj sem blizu slavnega Marijinega svetišča. Mariji se bom zdaj posebno priporočal, da bi me tudi še naprej tako varovala kakor doslej... Bival sem skupaj že z vsemi avstrijskimi narodi. Videl sem: Bolj ko je kak narod samo navidezno »prosvitljen« (fortschrittlich), tem manj je pošten in pobožen. Jasen zgled vsem so tukajšnji Poljaki. Kako dobri so ti ljudje, kako globoko verni, kako molijo vsak dan! Nikjer se ne sramujejo vzeti čepice z glave; zjutraj in zvečer molijo vsi kleče pri kabelici pred našim stanovanjem; ne pogledajo nikamor, zrejo naravnost v podobo Križanega. Resnično, povem Vam, take molitve od zdaj še nisem videl. Z Bogom! Vam udani Aleš Riedl, načelnik izobraževalnega društva v Pliberku.

»Gredo že spet «finfarji» naprej...«

Iz pisma vojaka Antona Budja, ki je pridržen dragonskemu polku vojna pošta 67, posnamemo sledeče zanimivosti:

12. avgusta 1915.

Pred šestimi meseci sem prejel ognjeni krst v Karpatih. Takrat smo odbili ruski napad. Od tistega časa sem bil že bogve kolikokrat v ognju in sicer v tako strasnem, da se sam čudim, kako sem še zdrav in nepoškodovan ostal. Žalibog; marsikateri tovariš je obležal mrtev in leži zakopan v daljni Galiciji ali pa na Ruskem. Borni križ in pa par cvetic, ki smo jih vsadili, znači njegov grob. — Zdaj bo pa že boljše. Najhujše boje smo prestali in mislim, da bodo Rusi začeli vendar enkrat mir sklepati, saj si tako ne morejo več pomagati.

Od našega eskadrona nas je ostalo še 16.

Slovencev nas je bilo 100, a zdaj nas je še sedem. Bili smo pa tudi povsod prvi. Kadar smo šli naprej, so drugi rekli: »Danes se pa ni treba bati, gredo že spet «finfarji» naprej.« Od najboljšega eskadrona nas je torej ostalo še 16. Zdaj imamo samo tuje komandante. V začetku nas je vodil pogumen poročnik, ki se zdaj zdravi na Češkem. Izgubili smo 28. junija tudi našega »očeta«, tako smo imenovali našega podpolkov. grofa Thurna. Napravili smo napad, pa nas je bilo premalo, bolje Rusov je bilo preveč. Umaknili smo se nazaj,

a žalibog — padel je tudi grof 200 korakov pred rusko rojno vrsto.

Spravili smo ga z največjo nevarnostjo proč še-le tretji večer in ga pokopali v Lvovu. —

Na Ruskem nam gre še bolje kot v Galiciji; pred nami beže tudi civilisti in nam popuste marsikatero žival, ki jo še z večjim veseljem ujamemo kot Ruse. Kuhati zna vsak izmed nas bolje, nego doma ženske. — Zdrav sem še vedno — hvala Bogu.

Zahvalim se tudi za poslane časopise. To me najbolj veseli, da dobim kaj za brati. Pa tudi drugi Slovenci, kolikor jih je tukaj, so hitro okoli mene, da skupno prebiramo novice iz domovine.

S pozdravom vaš zvesti sin Anton.

Hrana za Taljane.

Janez Repnik iz Zg. Brnika pri Cerk-ljah

piše (20. 7.) svojim staršem z italijanskega bojišča:

Dragi starši! Srčno Vas pozdravim čez visoke Julijske alpe in Vam sporočam, da sem zdrav, kar tudi Vam želim in da bi se kmalu videli. Pišete mi, da bi kdo prišel k meni; a to ni mogoče, ker civilistov tu sem ne puste. Da bi prosil dopust, ni vredno, ker bi potem še težje šel nazaj... Prav veseli me, da mi pišete, kako Vam gre doma in kakšno letino imate. Jaz imam doslej še dosti dobro. Oskrbujem dva konja, ki nosim z njima živež in municijo: enkrat nesem živež za naše, drugičkrat pa za Taljane; a tista hrana, ki je za polentarija, je videti lepa, a ko jo sprejme, mu ne dene nič kaj dobro, ker je kmalu po njem. Taljani streljajo veliko, ne zaženejo pa nič. Imajo težke topove, a kaj jim pomaga, ko ne bojo z njimi nič opravili. Kakor je Rus premagan, tako bodo tudi Italijani. Sedaj Vas pa vse pozdravim...

12. 8. 1915.

Dragi starši! Srčno Vas pozdravim. Zahvalim se Vam za tobak, ki ste mi ga poslali. Zdrav sem, hvala Bogu, še zmerom... Vreme je lepo; seveda vročina je hujša, kakor doma; pa nič ne dene. Mi bijemo po Talianih, da je veselje. Napadajo nas v veliko močnejših trupah, kakor so naše, a vselej so strašno tepeni. Topovi sedaj ne pokajo tako pogosto, ker Taljani so že izprevideli, da, dokler slovenska kri živi, slovenske zemlje ne dobi. Tako upamo, da bo zmaga na naši strani in da bo morebiti kmalu mir, ker vsak že težko čaka, da bo rešen vojske. Prosim Vas, da bi mi poslali »Slovenca« ali kaj drugega, zakaj radi beremo, kako se godi na drugih bojnih črtah in kaj je novega doma. Zdaj pa vse skupaj pozdravim. Z Bogom!

Fozdrav z italijanskega bojišča.

Vse znanee in domače pozdravljajo naši vojaki: Mihael Cerar, Ivan Konšek, Franc Pirc, Franc Brlec, Ivan Baloh, Ivan Kopitar. Na vojni dopisnici

se takole pohvalijo: Tukaj se prav dobro imamo. Četudi teče rdeča kri, takrat naš fant pogum dobi; četudi krog le švigajo, se kranjski fantje za to nič ne brigajo. Vsak se bo domov takrat še le podal, kadar se bo Taljan vdal.

Življenje ob strojni puški.

Z bojišča ob Soči piše Albin Planinac dne 5. sept. tako-le:

Sprejmi, dragi »Domoljub«, zopet nekaj drobtin v svoje predaile — iz tega pekla ob italijanski meji. Prešli so že trije meseci, odkar branimo in zadržujemo sovraga, da ne more v našo ljubljeno domovino. Sovražnik je še vedno na enem mestu; samo nešteti grobovi pričajo, da so bili ljuti boji usodepolni zanj. Tudi med nami so nastale vrzeli, toda takih, ki so se za vselej od nas ločili, ni veliko, pač pa jih je precej po bolnišnicah; od našega oddelka sta mrtva samo dva.

Tebe, dragi »Domoljub« najtežje pričakujem; obiščeš me celo v strelskem jarku in se ne bojiš, da bi te zadela sovražna krogla. Vsakokrat prideš lepo cel k meni, pač pa premočen do obisti, da sem te moral sušiti na solncu.

Bil sem v ognju trikrat. Vse bi se preneslo, ko bi bile samo svinčenke; toda Italijan pošilja šrapnele in granate, kakor bi bili dve za štiri vinarje. Po zraku šumi, cvili, poka, sika; in kamor tresne, se vse strese, — kamenje pa kvišku. Toda tudi ti pozdravi so bolj redki; naši so pa bolj uljudni postali in večkrat odzdravljajo, ker smo dobili več artiljerije. — Bogokletnega govorjenja ni več čuti, pač pa se sliši večkrat zatrdilo: »Sam Bog me je varoval, kajti granata je vrezala prav zraven mene.« Mnogokrat vidim vojaka, ki v kakem zatijšu čepeč drži roke sklenjene in molli. Če ga kaj vprašaš, zmigne z glavo, češ, počakaj, da bom gotov.

Dobra volja nas ne mine, če tudi dobimo le vsakih 24 ur menažo, ki jo spravijo v jarke tovrstne živalice in nosači na močnih hrbiščih. Jaz hodim v zakope z eno strojno puško in osobjem le ponoči. V temi se priplazimo, zložimo stroj, se zavarujemo in potrpežljivo čakamo, kaj pride. — Nič kaj prijetno ni, kadar je huda ura, kar se tu pri morju dostikrat pripeti. Premočen mora človek opazovati, kako svetijo žarometi in iščejo, kje je kaka nevarnost. — Čuditi se je Italijanu, ko vidi, da nič ne opravi, pa nam le še zmerom prihaja pod cevke.

Molite za nas, da se kmalu zopet srečni snidemo!

Od prvega začetka na bojiščih.

Italijansko bojišče 7. sept. 1915.

A. Opara (iz Medvedščka pri Trebnjem na Dol.) opisuje svoje doživljanje kratko tako-le:

Slavno uredništvo »Domoljuba«! Moram se Vam zahvaliti, da razveseljete s priljubljenim listom »Domoljubom« vsaki teden mene in moje tovariše. Seveda tukaj niso samo Slovenci, so tudi Čehi in Nemci, pa se že tudi z njimi lahko pomenimo, ker smo že 14 mesecev skupaj, odkar se je vojska začela. Takoj izpočetka sem bil pri municijjski koloni. Od 15. septembra sem pa ves čas.

Prva pot me je peljala na Rusko-Poljsko, kjer smo se morali pred Rusi dvakrat umakniti; pri drugem umikanju smo

prišli do Krakovega. Tu so topovi grmeli tri dni in tri noči, dokler se Rusi niso jeli umikati. Nato je šla naša baterija v Gozdne Karpate. To je bilo 23. novembra 1914. V Karpatih smo ostali vso zimo. Ko jo je na pomlad Rus izkupil in odpihal, smo šli 5. maja za njim v Galicijo čez skale in pečine. V Galiciji je bilo veliko požganega: veliko tovarn in drugih lepih poslopij. Prehodili smo veliko krajev in mest, da smo prišli do Stanislava. Potem so pa nas poslali na verolomnega Taljana. 24. junija smo bili že na Dunaju, kjer smo se nanovo oborožili. 4. julija smo dospeli na italijansko bojišče. Šest dni smo potrebovali, da smo spravili topove na določeno mesto, kjer stoji še zdaj. Pet smo jih na škrcih z vrvmi vlekli iz doline na hrib. Nato smo pa takoj na vso moč pozdravljali Italijane z granatami in šrapneli. Tudi Italijan je dobro odgovarjal, ali škode ni nič napravil. Zdaj pa že bolj malo strelja, pri nas pa še manj. Včasih je tako tiho, da bi kmalu pozabili, če smo na bojnih poljanah. Tampatam se sliši kakšen strel.

Nikdo si ne more predstavljati, kaj je vse doživel, kdor je bil odpočetka zraven na bojišču. Vse dogodke bi bilo težko popisati. — Zdrav sem ves čas, odkar sem šel od doma. Težko je bilo res zapustiti družino, otroke in ženo; toda zahvaliti se moram Bogu, Materi božji in angelu varihu, da sem mogel ves čas vztrajati. Bog daj, da bi mogel do končne zmage vse prestat, da bi prišel še zdrav k svoji družini, in da bi bili doma zdravi.

Zdaj pa pozdravim vse naročnike »Domoljubove«, posebno pa trebanjske farane in družine. Bog Vas živi.

Lepa poteza iz življenja naših slovenskih vojakov.

Slovenec M. Omladič piše z italijanskega bojišča:

Po dolgem času — 35 dni — smo zopet prišli nazaj iz bojne črte v prijazno vas v rezervu, da si malo odpočijemo in se zopet pripravimo za boje, ki nas še čakajo. Vas stoji ob najbolj prometni cesti. Čete prihajajo in odhajajo, tren se komaj ogiblje trena. Zares pravi vojni trušč. A sredi vasi pa stoji ponosno in veličastno velika in lepa cerkev, kakršne najdeš le na Primorskem. Kadar imam čas, grem v cerkev. Sv. maša se bere v črnem plašču. Vojaški župnik daruje sv. maše za večni mir in pokoj tistih vojakov, ki so darovali svoje življenje za našo ljubo domovino. Glas se mu trese, ko moli po končani daritvi za našega sivolasega vladarja, za padle junake in za zmago našega orožja. In v klopih sedijo vojaki, mladi in stari. Prišli so z bojišča, kjer so 21 dni neprestano ponoči in podnevu s svojimi prsi zastavljali v najhujšem ognju pot kletemu izdajalcu. Mala četa jih je še ostala, mnogo izmed njih je prelilo svojo kri, izpolnjujoč pri-sego: »Rajši umreti, kot se umakniti.« In te junake je pripeljal poveljnik v cerkev, da tam molijo za dušni blagor svojih padlih tovarišev. Ko gledam te obraze, mi pač spreletava srce tisoč misli. Tu sedi mož, ki je že osivel v boju, zraven mladeniča,

ki je šele v prvem cvetu svojega življenja. Tam zopet pobožno z rožnim vencem v roki mož, čigar izobraženo lice priča, da je bil v navadnem življenju vse kaj drugega kot vojak. Kaj ne, različni po obrazih, a enaki v mišljenju. Vsi pa so prišli tu sem v hram božji molit za rajne tovariše, prišli so tudi, da se zahvalijo Vsemogočnemu, da jih je obvaroval sovražne krogle. Prišli so pa tudi črpat novih moči za nadaljne boje. Zakaj tukaj je tisti kraj, kjer se dobi nov pogum, kjer si vtisnemo v srce trpečega Zveličarja, da nas spremlija v bojni grom med točo krogel in granat.

Nekatere ženske, ki so bile v cerkvi, so pri pogledu na te minoresne, toda vdane obraze ves čas jokale. Od zunaj pa se je slišalo enakomerno korakanje čet, ki so korakale na bojišče... In vmes ropof topov in različnega trena... V daljavi grmijo zamolklo topovi. Vojska je...

Vedno na najvažnejših točkah.

(Iz pisma kurata J. Hafnerja v »Gorenjcu«.)

»Pred kratkim smo čuli, kako so se odlikovali polki 27., 47., 87. (Štajerci), ki so pregnali nasprotnika iz njegovih gnezd tostran Dnjestra. Tudi o slovenskem junastvu teh polkov mi je silno pohvalno pripovedoval višji častnik take čine, ki so njim v čast, celemu narodu pa v ponos. Če bi bilo mogoče, bi s svojim vrlim zadržanjem in z mnogimi uspehi svojemu narodu pripomogli do velikega ugleda in boljše bodočnosti. Ker pa pri takih malenkostih ne odločuje prelita kri v zvestosti do smrti, ampak dolg jezik in velika števila, se o tem ne more dosti govoriti. Sicer pa nam zadostuje in smo potolaženi, če nam ta dejstva prizna človek, ki ni naše gore list. Obetani, kakor jih rad dela Tisza Romunom, nam ni treba, ker jih ne zaslužimo. Pri 17. pp., kjer so zbrani Janezi iz Kranjske dežele skupaj v eno procesijo, ki roma vedno na najnevarnejše točke in povsod naredi, kar se od nje pričakuje, je priznana večina Slovencev, četudi je zraven veliko Nemcev. Kaj delajo in kako delajo ti naši korenjaki, to se bere večkrat v »Slovincu« in to se da uganiti iz pisem bivšega polkovnika Stillfrieda, ki so prišla pred kratkim v javnost. Tudi o »zimarjih« s Koroškega, kjer je zdaj polovica Slovencev, se berejo imenitne stvari. Kamor jih postavijo, tam stojijo, in kamor jih pošljejo, tja pridejo. Prehod tega polka pred enim mesecem čez Dnjester je švicarski ataše, ki je bil cel čas navzoč, imenovan največji junaški čin, kar jih je v celoletni vojni opazil. O teh sem marsikaj videl in iz prvega vira mnogo slišal, o drugih bodo in so že govorili drugi. Vsi skupaj pa, kar je slovenskih oddelkov, se obnašajo v vojni tako, da se mora priznati: ta majhni narod zasluži, da živi in da dostojno živi in raste, ker je to v življenjskem interesu naše države.«

Vojno zavarovanje.

Žene, oziroma sorodniki lahko zavarujejo za življenje može in sinove, ki so poklicani v vojno službovanje. Korist je v

tem, da domači lahko dobijo večjo ali manjšo svoto (zavarovalnino), če oni, ki so ga zavarovali, na bojišču pade, ali pa umrje za ranami ali za kako drugo boleznijo.

Pomožni sklad za vdove in sirote cele oborožene moči je deleže, ki jih je treba plačati za zavarovalnino, sedaj znatno znižal.

Deleži (ali premije) znašajo zanaprej:

1. Za one zavarovance, ki so v liniji (v redni vojski), rezervi in deželni brambi 7%. Doslej je bilo 9%.

2. Za one, ki so pri trenu, pri sanitetnih četah in za zdravnike 5½%, namesto dosedanjih 7½%, — ako glavica, za katero se zavaruje, ne presega vsote dveh tisoč kron.

3. Za pripadnike črne vojske ostane dosednji premijski znesek.

Natančnejša pojasnila o vojnem zavarovanju dajo okrajna glavarstva in davkarije.

Gospodarske vesti.

GOSPODARSKI IN TRŽNI PREGLED.

Letošnjo jesen bo treba posebno paziti, da se prav vsa živinska krma pospravi in paša do zadnje pedi izrabí. Vemo, da smo blizu bojišča. Živina, ki jo rabi armada, bo potrebovala zadostno krme. To bodo iskali tudi v bližnjih krajih. Naši kmetje bodo morali dajati velike množine sena in slame za vojaško živino. Vsako leto je spomladi manjkalo krme skoro povsod; prihodnjo pomlad bo še veliko hujše. Zdaj se lahko še veliko pospravi. Torej letos spravite prav vse: turšično slamo, ki je prav dobra krma, zadnjo deteljo, pesno perje, posušeno vnuco in kar je drugega preblijvega. Na mnogih krajih so začeli jesensko krmo, ki se ne da posušiti, kisati kakor zelje. Živina to krmo prav rada uživa. Še večje važnosti je paša. Manjka sicer pastirjev, toda za pašo morajo biti. Ob jesenskem času nobeden več hiše ne zasluži, kakor dober pastir. Znano je, da je najboljša paša zjutraj zgodaj in zvečer, ko se mrači.

Gospodarji, ki so morali dajati živino za vojaštvo, so na več krajih odrinili plemenske krave ali take krave, katerim so bila pravkar teleta odstavljena. Molznice in plemenske krave ne smejo nikjer iz hleva: Kmetje morajo gledati, da bodo imeli otroci in ranjeni vojaki tudi pozimi zadosti mleka, ki je še vedno najcenejša in najboljša hrana. Že zdaj je skoro gotovo, da letošnjo zimo po mestih navadni ljudje ne bodo dosti mleka dobili. Kako tudi? Pri nas imamo toliko tisočev beguncev iz Primorja, skrbeti moramo kot bližnji sosedi za vojaščino. Kje bomo mleko pozimi vzeli? Meseca septembra je bilo navadno največ mleka, letos ga že zdaj primanjkuje. Če bodo kmetje še molznice oddali, potem gotovo ne bo mleka še za največjo potrebo doma. Izdala naj bi se ostra zapoved, da se ne bi smela niti ena breja krava ali molznica prodati.

Prav tako važna je tudi za kmeta vprežna živina. Šlo je od doma na tisoče najboljših delavcev. Vsa dela so se vendar

izvišila, ker je doma ostala vprežna živina. Vzemi kmetu vprežno živino, pa je gospodarstvo kakor delavec brez rok, kakor voz brez koles, kakor plič brez perut. Ne more orati, ne more sejati, ne more drv domov spraviti. Počitnice so prišle za domače, ki nimajo več živine za vprego, in za počitnicami lakota in razpad gospodarstva. Torej nikar se naj ne vzame kmetu edina vprežna živina! Mlado živino je že tako prepovedano klati, dokler ni dva in pol leta stara.

Zadnjič smo poročali, da ima Amerika 952.000 vagonov pšenice. To je le polletna pšenica. Skupno so pridelali letos Amerikanci 2.736.300 vagonov pšenice. Lani je bilo 2.423.500, leta 1912 pa 1 mil. 985.600, in še poprej 1.689.100 vagonov. Kakor se iz številke vidi, raste ameriški pridelek zelo hitro. V sosedni Kanadi, kjer je letos tudi izredno veliko pšenice, so poizkusili Angleži uvesti ravnotako, kakor v Indiji državni monopol, da bi zase prav ceno dobili kanadske zaloge. To pa ni Kanadcem posebno všeč. Zdaj prodajajo svojo pšenico v Čikagi, kar pa zopet Amerikance jezi, ker jim Kanadci cene kvarijo. Vse kaže, da Angleži ne bodo mogli izpeljati svojih lepih načrtov, po katerih bi kanadsko pšenico prav po ceni dobili. Na Francoskem že dolgo let niso imeli tako slabe žetve, kakor letos. Že zdaj kupujejo velike množine v Ameriki. Tudi na Švedskem je žetev bolj srednja.

Na Danskem se pozna pritisk angleške vlade. Zdaj so prepovedali izvoz vseh tropin, sena, slame, otrobi, korenja, pese, graha, leče, fižola, moke in vsakega žita ali kruha, petroleja, bencina in vsakega orožja.

Pravijo, da se obeta posebna prihodnost Sibiriji, kjer je veliko naših vojakov ujetih. Tam je največji gozd na svetu dolg 6000 km, to je 1200 ur in širok 200 km — 500 ur. Raste v krajih, kjer je povprečna letna toplota 10° pod ničlo, torej skoro večni mraz. Po zimi je mraza 60—70°. Poleti se odtajajo le zgornje plasti, spodnje so vedno zamrznjene. Človek bi mislil, da v takem svetu ne bo prav nič rastlo. In vendar rastejo drevesa, kakor jih ni skoro nikjer na svetu. Ker si morajo korenine le bolj zgoraj iskati prostora je drevje bolj redko. Tam rastejo največji mecesni, breze, jelke in sibirske cedre. Nobeden se nič ne zmeni za les. Brez skrbi in strahu ga požigajo, kakor se jim ljubi. Ker je les na tako mrzlem rastel, je seveda bolj trpežen, kakor navadni. Saj je tudi naš les iz planin ali visokih gora veliko boljši, kakor iz ravnin. Kakor je gozd neizmeren, je neizmerna tudi vsakovrstna divjačina. Pri sekanju prav nič ne pazijo, kakor nekda pri nas tudi niso. Reke imajo velikanske množine rib. V enem letu se nalovi do 3 milijone kg rib. Lahko bi jih bilo še desetkrat toliko. Zlata so v enem letu nakopali 32.000 kg. Bakra, srebra, svinca in posebno železa je izredno veliko. Premog se prav lahko dobi. Koliko je tam zakladov, ki so kar na prostem, pa ni nikogar, ki bi jih vzdignil!

Pri nas se pozna, da ni več toliko živine. Na Dunaju je bilo 6. septembra 3461 glav govedi, 1775 iz češkega, 384 iz Ogrskega. Plačevali so volí: I.a 300—322, naj-

lepše do 340 K, II.a 264—290, III.a 244—260 K, krave 216—310 K za 100 kg. Cena se je splošno dvignila 6—10 K za 100 kg. Ker je prišlo zaradi šol veliko letoviščarjev domov, gre precej več mesa. Za ceno oni ki ga rabijo, ne vprašajo veliko. — Prašičev je bilo 7. sept. na dunajskem trgu 6826. Prodajali so prašiče za meso: I.a 396—406, II.a 384—396, III.a 370—380 K za 100 kg; debele: I.a 430—440, II.a 420—428, III.a 400—418 K za 100 kg. Cena se je dvignila pri 1 kg 14—40 vin. — Kazalo bo tudi pri nas prašiče doma poklati in potem meso in zabelo prodati.

Krompir se nekoliko draži. Vlada še ni določila maksimalne cene, kar se pa v kratkem zgodi. Kave je v Braziliji zelo veliko. Prve dni septembra je bilo v Santosu 2.016.000 vreč; v enem tednu so še pripeljali 314.000 vreč. V št. Pavlu so isti teden pripeljali 314.000, v Fundichy pa 257.000 vreč. Prodali so v Severno Ameriko 183.000 vreč in v Evropo 47.000 Kave je že zdaj v Braziliji veliko preveč. Petroleja je po svetu vedno več. Zadnja leta se ga dobiva vedno več iz Mehike. L. 1907. se ga je tam napravilo 1 milijon sodov, l. 1914. pa 20.674 milijonov sodov. Tudi pri nas ga bo za zimo gotovo zadosti: le lepo očiščen ne bo, ker manjka žveplene kisline.

× × ×

Urnava meja. Ako so meje med dvema zemljiščema nejasne ali sporne, ima vsak sosed pravico zahtevati sodniške ureditve meje. Urede se na podlagi zadnje mirne posesti ali pa sodišče po svoji previdnosti zadevo uredi. Pravdna pol ostane pridržana. Stroške poravnajo prizadeti sosedje po meri njih mejnih črt. Če ni bilo potrebe, da bi sodišče posredovalo, plača predlagatelj stroške, pri motenju posesti pa povzročitelj.

Ureditev kupčije s konji. Nakupovanje konj od hiše do hiše je, kakor trgovina z govedo — prepovedano. Konjski kupčevalci se morajo izkazati pri kupčijah z obrtnim dovoljenjem, nakupovalci pa s posebnimi izkazi, ki se dajo le popolnoma zanesljivim osebam. Trgovci morajo imeti o kupčiji zapiske in dovoljevati vpogled vanje obrtni gospodski.

Olajšave pri plačevanju davkov. Pri pobiranju davkov in drugih javnih plačil je bilo treba vsled vojnih razmer raznih odredb. Tako je bilo treba ustaviti davčno eksekucijo, kjer so bili gospodarji poklicani v vojno službovanje in se nahajajo v tistiki. Pod gotovimi pogoji se dajo olajšave glede dohodninskega, pridobninskega davka in davka na poslopja. Toda ne le naravnost vpoklicanim, temveč tudi onim, ki so vsled mobilizacije prišli v tistike, se je dovolila obzirnost. Finančno ministrstvo je naročilo podrejenim gosposkam, da s takimi osebami na podlagi dejanskih razmer ravna posebno obzirno.

Varstvo poljskih pridelkov in gozdov. Justično ministrstvo je zaukazalo, da se strogo nastopa proti tatvinam na polju in v gozdih.

Žito za seme. Žito za seme si more kmetovalec nabaviti le potom komisijonarja žitnega zavoda in le z dovoljenjem c. kr. okrajnega glavarstva. Kdor

potrebuje torej ozimno semensko žito, mora to z navedbo množine čimprej naznaniti svojemu županstvu, da ono izposluje dovoljenje od okrajnega glavarstva. Med tem si mora kmetovalec ogledati in izbrati žito za seme pri kakem drugem kmetovalcu in na to prositi žitnega komisijonarja, ki je določen za določeno občino, kjer se nahaja prodajalec semenskega žita, da on žito prevzame in mu ga odda oziroma dopošlje.

Za naše gospodinje.

Navadna zasilna sušilnica.

Kljub več ali manj slabi letošnji sadni letini bo ponekod vendarle precej sadja. Marsikdo bi ga rad sušil, toda nima za to razen peči nobene priprave, niti ne utedne, da bi si postavil novo brezdimno sušilnico. V takem slučaju si mora pomagati z zasilno sušilnico, ki se naredi hitro in skoro brez stroškov, ki pa seveda suši v dimu. Vendar bolje nekaj kakor nič! Minulo jesen se je na Kranjskem naredilo na stotine takih sušilnic, in nikomur ni žal za to in nikomur ni ostalo nič suhega sadja, akoravno je dišalo po dimu. Nasprotno! Marsikdo se je bridko kesal, da se ni potrudil in vsaj za silo zgradil preproste sušilnice. Suho sadje je imelo nepričakovano visoko ceno in tudi doma je odleglo veliko, ker se je moral kruh rezati bolj na piclo.

Zasilno sušilnico zgradimo najlažje, najhitreje in najceneje v kakem bregu. V ta namen se odkoplje toliko brega, da nastane približno poldrugi meter široka, toliko globoka in visoka zareza v bregu. Sedaj ni treba drugega, kakor da naredimo sredi in ob obeh straneh iz kamena in ilovice primerno debel zid do višine poldruga metra od dna zareze. V srednjem zidu pustimo kakih 60 do 70 cm visoko in ravnolotno široko odprtino za kurjavo. Čez to štirioglasto jamo denemo iz protja soleteno leso in jo podložimo z dvema ali tremi močnimi koli, da se preveč ne pošibi, ko je obložena s sadjem. Ob robu lese naredimo 10 cm visok okvir iz dilj, da se sadje ne trklja z nje. Končno z ilovico zamažemo vse špranje in praznine med leso in zidom. Dobro je, da napravimo čez sušilnico tudi primerno streho, da nas deževno vreme ne zadržuje pri sušenju. Istotako je neobhodno potrebno, da pripravimo nekaj širokih dilj, s katerimi bomo leso pokrivali, ker bi sicer ušlo preveč gorkote v zrak.

Kdor nima primerne brega, tudi na ravnam lahko napravi tako sušilnico. Seveda mora potem sezidati vse štiri stene. Ponekod spleto stene iz protja in jih omejuje nadebelo z ilovico. V tem slučaju naredimo navadno okroglo sušilnico, ker se naokrog laže pleče.

Vsekako je ta opisana zasilna sušilnica najpreprostejša, kar si jih moremo misliti. Vendar v sedanjih časih bo tudi dosegla svoj namen.

Brezdimna zasilna sušilnica.

»Boljše je sovražnik dobrega«, pravi pregovor. Kdor torej more, naj skuša na ta ali oni način predelati navadno sušilnico, ki jo že ima v brezdimno. Najenostavneje bi se to doseglo tako, da bi kakih 10 cm pod leso priredili nezgorljiv strop, bodisi iz železnih plošč ali opeke s pomočjo povprečnih tračnih, ali pa tako, da bi vložili pod zgornjo leso še eno iz protja in bi jo po obeh straneh ometali toliko z ilovico, da bi se ne mogla užgati. Na ta način bi preprečili, da bi dim ne uhajal skozi sadje, ampak bi ga odpeljali skozi primerno luknjo v zidu. Dobro bi bilo tudi kurišče pomakniti višje, da bi se strop pod leso tem bolje razgreval. V to svrhu bi bilo treba jamo v sušilnici zasuti s kamenjem in kurilno odprtino napraviti višje v zidu.

Brez dvoma bi se dala na opisani način brez stroškov in posebne zamude časa preurediti marsikaka stara sušilnica in izboljšati izdelek.

Razne premakljive sušilnice.

V Nemčiji in tudi po drugih državah so vpeljali sušilne priprave, ki se dajo prenašati, oziroma prevažati, kakor razni kmetijski stroji. Ti sušilni aparati sestojijo iz železne peči in iz lesenega na razne načine izdelanega sušilnega prostora. Najnavadnejše so geisenheimske in Ryderjeve sušilnice. Vse pa imajo dve veliki napaki, in sicer so vse zelo drage in vse potrebujejo natančne, neprestane strežbe. Srednje velika geisenheimska ali pa Ryderjeva sušilnica stane brž 500 do 600 K in ako hočemo z eno ali drugo uspešno sušiti, moramo imeti izvežbanega delavca, ki bo imel neprestano opravka pri njej. Seveda opravi tudi dve, tri take sušilnice en delavec. Če sušimo nepretrgano podnevi in ponoči, sta potrebna celo dva delavca.

SUŠENJE SADJA.

M. Humek.

Češplje. Sušenje češpelj je posebno v sedanjem času največjega pomena. Ako imamo količkej pripravnno sušilnico in razmeroma poceni kurivo, se izplača bolje kakor vsaka druga poraba. Za sušenje morajo biti češplje popolnoma zrele. Čim dalje jih pustimo na drevju, tem prej bodo suhe in tem boljši izdelek dobimo, to velja zlasti tedaj, ako je meseca septembra trajno lepo, gorko vreme. Češplje za sušenje tresemo, da odpadejo vedno le tiste, ki so močno zrele. Da se ne obtolčejo in razpokajo, razprostremo pod drevo kake rjuhe (plahte). Le z nizkega drevja v mehki snažni travi jih lahko otresamo kar na tla. Preden denemo češplje sušiti, je jako potrebno, da jih razberemo, ker tako dobimo bolj enako debel suh izdelek in je tudi sušenje bolj enakomerno. Peclje pred sušenjem odstranimo. Razbrane češplje naložimo na lese v eni, kvečjemu v dveh plasteh, ter jih naložimo vse obenem v sušilnico. Spočetka toplina v sušilnici ne sme biti čez 60° C (toplomer), ker sicer češplje razpokajo, da izteče iz njih sok, na lesah ostane pa samo prazen meh s koščico v sredi. Šele potem, ko so napol suhe

(ko se je koža jela grbančiti), se toplina lahko poviša do 80° C. Čez tri ure potem, ko smo lese vložili v sušilnico, jih prestavimo, in sicer zgornje in spodnje v sredo, srednje pa pomaknemo navzgor in navzdol. Pri nekaterih sušilnicah bo morebiti kazalo prestaviti spodnje lese navzgor in obratno. Ko pretečejo zopet tri ure, vzamemo vse lese iz sušilnice in jih razpoložimo po solncu, ob grdem vremenu in ponoči pa pod kako zračno streho (šupo). Tu se sušijo češplje na zraku celih šest ur. Takoj ko vzamemo lese iz sušilnice, denemo noter druge, naložene s svežimi češpljami, s katerimi ravnamo ravno tako kakor s prejšnjimi. Čez nadaljnjih šest ur denemo zopet vse lese iz sušilnice na zrak, one pa, ki so bile sedaj na zraku, postavimo v sušilnico nazaj, kjer se v nadaljnjih šestih urah pri kakih 80° C popolnoma posuše. Umevno je iz povedanega, da moramo imeti dvakrat toliko les, kakor jih gre naenkrat v sušilnico, ker je polovica vedno na zraku, medtem ko se druga polovica suši v sušilnici. Ako sušimo na opisan način in skrbimo, da je sušilnica v redu, se češplje posuše v 18 urah. Zadnja doba, ko denemo češplje drugič v sušilnico, se ne da določiti prav natanko, ker je zavisna od kakovosti sadja, od kurjave, oziroma topline v sušilnici. Vendar se na ta način češplje najhitreje in najlepše posuše, kajti pri običajnem sušenju, kjer ostanejo češplje ves čas v sušilnici, traja sušenje po 30 ur in še dalje. Med sušenjem, zlasti tekom zadnje dobe je dobro, ako češplje na lesah parkrat pomešamo. Kdaj so češplje dovolj suhe, se pozna po tem, da ne pokajo, ako jih več skupaj močno stisnemo v pesti in da kepa takoj razpade v posamezne sadove, ko jo spustimo. Suhe češplje takoj iz sušilnice razprostremo v kakem zračnem podstrešju ali podu, kjer se kakih pet dni presušajo na zraku. Šele potem jih še enkrat razberemo in spravimo v vrečah, zabojih ali skrinjah v suhe in zračne prostore. 100 kg svežih češpelj mora dati, ako so prav posušene, 30 do 35 kg suhega blaga. Debele češplje dajo nekaj manj kakor drobne. V Bosni razbirajo suhe češplje za prodaj v pet vrst, in sicer tako, da pride 60—65, 70—75, 95—100, 115—120 in čez 125 suhih sadov na pol kilograma teže. Seveda se ravnao tudi tržne cene po tej razporedbi. Kako se češplje suše v peči, na što! niku itd., je splošno znano.

Hruške. Poleg češpelj je hruškovo pleme najbolj primerno za sušenje. Razločevati pa moramo dvoje hrušek, in sicer zlahtne (sladke) hruške in pa moštnice. Oboje se dajo s pridom sušiti. Sladke hruške, n. p. avranška, pastorovka, dalje razne drobnejše krajevne (lokalne) vrste se suše, preden so popolnoma godne. Moštnice pa (n. pr. tepke, črnivke itd.) se morajo pa prej zmehčati (zmediti), potem so šele sposobne za sušenje. Drobne hruške, bodisi katerekoli vrste, sušimo navadno cele, debelejšje pa razpolovimo čez muho in pecelj ali jih pa celo razrežemo v isti smeri v štiri ali šest kosov. Včasih jih tudi olupimo in izrežemo peščiče. Jako je priporočljivo, da zlahtne hruške deset minut parimo, preden jih denemo sušiti. Tako pripravljene se prej posuše, ima-

jo boljši okus in lepšo zunanost. Parimo jih lahko v večjem loncu ali kotlu, ki mora imeti primeren vložek, da kosci ne pridejo v dotik z vodo. Kakor jabolka, tako tudi žlahtne hruške, ko jih lupimo in režemo, devamo v vodo, da ne počrne, preden pridejo v sušilnico. Za sušenje hrušek v sušilnici in v drugih krajih velja vse tisto, kar je bilo povedano pri jabolkih. Posebno moramo paziti, da se preveč ne posuše, da bi ropotale kakor orehi. Hruška mora biti toliko presušena, da ne moremo iztisniti iz nje soka, a je vendar še voljna. Izkušnja človeka kmalu izuči, da že na videz pozna, kdaj je suho to ali ono sadje. Pri nas navadno vse sadje preveč posuše. 100 kg svežih jabolk ali hrušek da približno 13 do 15 kg suhe robe.

SPRAVLJAJTE SADJE O PRAVEM ČASU!

Navadno pravimo, da je treba sadje spravljati, ko je zrelo. Pa ravno to je težko določiti, kdaj je ta ali ona vrsta zrela za spravljajanje, ker v tem oziru so merodajne razne okolnosti kakor podnebje kakega kraja, lega zemljišča, vreme, starost, zdravstveno stanje drevja in cele drevesne oblike. V gorkem podnebjju je sadje prej zrelo kakor v mrzlem, v solnčnih legah prej kakor v senčnih, v gorkih in suhih letih prej kakor v mokrih in mrzlih, na starem drevju prej kakor na mladem, na bolehnem prej kakor na zdravem in bujno rastočem, na špalirjih in prtilikavcih prej kakor na visokodebelnem drevju na planem.

Poletna jabolka in hruške moramo spravljati, preden so užitna, naravnost z drevesa; jesenska pa takoj, ko prvi sadovi začno spreminjati barvo.

Pozna zimska jabolka in hruške vobče pustimo na drevju do konca septembra, nekatere pa noter do srede oktobra. Pri nekaterih vrstah se je celo pokazalo, da so tem bolj trpežne, čim dalje jih pustimo na drevju; ne škoduje jim niti slabo vreme niti slana. Ako jih spravimo prezgodaj, močno venejo v shrambi in tudi raje gnijo. V tem oziru so posebno občutljiva vsa jabolka z raskavo (kosmato) kožo kakor kosmači, posebno pa naša sicer tako krasna in dobra kanadka. Pa tudi mašancgar (gambovec), tofelček, Baumannova in kaselska reneta, bobovec, železnikar, knežak in druga prav pozna zimska jabolka bodo boljše in bolj trpežna, ako jih trgamo v oktobru, kakor pa če hitimo s spravljajanjem že sredi meseca septembra.

Prav pozne zimske hruške, kakor znana zimska dekanka, olivierka, krasanka i. dr. morajo ostati na drevju čimdalje mogoče, ker sicer, ako jih potrgamo količkaj prezgodaj, v shrambi sploh ne dozore (se ne zgode), ampak ostanejo trde kakor repa celo zimo in niso za nobeno drugo rabo kakor za kuho.

V vetrovnih legah kaže sadje spraviti prej kakor v zavetnih, da ga ne otresejo jesenski viharji.

× × ×

Za kokoši je akacijino posušeno listje izvrstna zimska krma. Listje osmukaj, razreži in posuši na papirju ali na rjuhi razprostrto. Pazi, da ne pride prah in smet nanj. To se opari in dá z otrobi, krompirjem ali koruzno moko. Tudi posušene koprive so kokosim dobra zimska hrana. Dobra zimska stelja so škarnice ali smrečje iglice, treba jih je prerešetati skozi redko sito. Iglice so tudi robro mašilo za medstene lesenih kurnikov, ker ne branijo, da bi prihajal zrak, pa vendar drže toploto. Da kokoši rade nesejo, naj se jim nudi včasih krpica kislega sira, žlica kislega ali posnetega mleka, žgan ječmen kuhan na vodi, vsak dan pol žličke koprivinega semena. Premalo v navadi je seme solnčnice.

Akacijino listje pride pozimi prav tudi zajčkom. Tudi drugi živini. Saj priporočajo letos, da bi se preskrbeli z listjem za krmo živini. Redilnih snovi je na jesen v listju manj, ker se nabere v listju več strojne kisline, ki škoduje prebavi. Odpadlo ali od prsti zamazano listje ne more služiti živini v krmo; zdravo je samo sočno, raz drevesa osmukano listje.

Zdravstvo.

Zdravilo zoper kugo na gobcu in parkljih. Vzame se laneno olje in se segreje; potem se primeša ravno toliko medu kakor je olja. Ko se to shladi, se namaže z njim v gobcu okrog jezika najmanj dvakrat na dan. To se stori najlažje, če se kuhalnica ovije s platneno cunjjo in se pomoči v laneno olje in se tako namaže. — Za parklje se vzame četrt litra vode in tri četrt litra jesiha in naj se pride ne ena pest soli. S tem naj se mažejo parklji in noge do kolena najmanj dvakrat na dan. — O času boleznij naj se krmí živini seno na kratko zrezano in kuhana repa. Pokazalo se je, da zanesljivo pomaga.

Lesno oglje, posebno lipovo, je premalo znan lek za notranje gnojnine in krče. Priporočajo ga tudi za kolero in zastrupljenje. Ogje se stolče v prah in vzame ali samo zase ali zmešano z medom, na vodi ali na metinem čaju. Dobra žlica prahu izčisti želodec in čreva navlake. To zdravilo si preskrbi pač lahko vsakdo in naj bi ga imel vedno pri sebi. Tudi živini koristi, če dobi tu in tam žlico ogljevega prahu, to jo obvaruje boleznij.

Tedenska pratika.

17. septembra.

1. Sv. Lambert, škof, muč.
2. Sveta Hildegarda, opatica, hči grofa Hildeberta, roj. l. 1098. Vzgojila jo je njena teta, pobožna redovnica Jutta. Hildegarda je pozneje sama sprejela redovniško obleko. V okolici mesta Moheuca na gori »sv. Ruperta« je sezidala nov samo-

stan, kjer se je kot opatica odlikovala s čednost. ním življenjem, tako da jo je močno spoštoval celo papež Evgenij III. in sv. Bernard. Od Boga je imela milost prikazni, ki jih je opisala v posebni knjižici, in poseben dar Sv. Duha, namreč dar svéta, tako da je lahko svetovala vsem, ki so se k njej zatekali v svojih zadevah za pomoč. Umrla l. 1180.

Solnce v. 5. u. 39 m. — z. 6. u. 10 m.

Luna v. 3. u. 22 m. — z. 11. u. 12 m.

18. septembra.

1. Sv. Tomaž iz Vilanove je bil rojen l. 1488, na Španskem, stopil v red Avguštincev in se je odlikoval s posebno gorečnostjo do Matere božje. Ob času, ko je Martin Luther raztrošal svojo krivo vero, je Tomaž z vso zgovornostjo, vnemo in učenostjo zagovarjal čiste nauke sv. Cerkve. Ko ga je cesar Karel V. imenoval nadškofom v Grunadi, je vse svoje moči posvetil in vse svoje premoženje daroval v prid ubogih in zapuščenih, sam pa je živel skromno kakor najnižji delavec. Umrl l. 1555, papež Aleksander VII. ga je l. 1658. prištel k svetnikom.

2. Sv. Jožef Kupertin, spozn.

3. Sv. Fereol, mučen l. 303.

4. Sv. Metodij, škof v Tiru.

5. Sv. Evstorgij.

Solnce v. 5. u. 41 m. — z. 6. u. 08 m.

Luna v. 4. u. — z. —.

19. septembra.

1. Sv. Januarius, muč., škof v Beneventu, je bil ob času cesarja Dioklecijana l. 305. obglavljen. V Neapolju, kjer ga časte kot mestnega zaščitnika, je njemu na čast zidana cerkev. Na današnji dan postane posušena mučnikova kri, ki se hrani v steklenici, zopet tekoča in gibljiva, ko jo polože na oltar, kjer se hrani glava tega svetnika. Ta čudež se ponavlja še dandanes pred očmi neštete množice. Vselej, ko začne kri nekako kipeti, se dá vernikom, ki ne morejo v cerkev, znamenje s kanonskimi strelci na bližnjih ladjah. Sv. Januarius je pomočnik zoper kugo, potres in razne uime.

2. Sv. Arnulf, kralj.

Solnce v. 5. u. 42 m. — z. 6. u. 05 m.

Luna v. 4. u. 29 m. — z. 0 u. 34 m.

20. septembra.

1. Sv. Evstahij, muč., visok častnik v vojski cesarja Trajana (98—117). Evstahij se je hotel z ženo Teopisto in dvema sinovima podati v tužino; ali v burji na morju je izgubil ženo in otroka. Potem je celih 15 let brez tolažbe taval po svetu. Cesar Trajan ga je poklical za vojskovodjo; na vojski se je sešel s svojima sinovima Agapetom in Teopistom, končno pa tudi z ženo. V Rimu so ga po zmagi slovesno sprejeli; toda, ker ni hotel darovati malikom, je bil z ženo vred vržen najpoprej v ječo, potem pa sežgan. Časti se med 14 pomočniki.

2. Sv. Evlazij, sodnik, mučen v Mali Aziji.

3. Sv. Teodor in njegova mati sv. Filipa, mučena v Pamfiliji.

4. Sv. Agapet, papež (535—536).

5. Sv. Privat, mučen v Frigiji.

6. Sveta Suzana, mučenica.

7. Sv. Feusta, devica.

8. Sv. Vera (Fides), hči sv. Sofije.

Solnce v. 5. u. 43 m. — z. 6. u. 03 m.

Luna v. 4. u. 29 m. — z. 1. u. 55 m.

21. septembra.

1. Sv. Matevž, apost. Izpočetka se je imenoval Levi. Pobiral je carino, kar so judje smatrali za nečastno, grešno in oderuško. Ko se je Jezus nekoč ustavil v Kafarnaumu, mu je rekel: »Hodi za menoj!« Takoj je Levi zapustil vse in šel za Kristusom. Ko je takrat sprejel Zveličarja v svojo hišo, je napravil gostijo, h kateri je povabil tudi farizeje, saduceje in javne grešnike. Farizeji so se nad tem pohujševali, toda Jezus jim je dejal: »Zdravi ne potrebujejo zdravnika, temveč bolni. Usmiljenje hočem, ne daritve, nisem prišel klicati pravičnih, temveč grešnikov.« Matevž je pridigoval v Judeji, Damasku in v sosednjih krajih, za katere je spisal svoj evangelij. Potem je oznanjal sv. vero v Perziji in Elipiji, kjer je bil na povelje kralja Hirtaka l. 70. ujet in s sulico preboden.

2. Sv. Pamfilij.

3. Sv. Evzebij.

4. Sv. Aleksander, škof.

5. Sv. Kastor, škof v Aptu na Francoskem.

6. Sv. Herkulan, mučen ob času cesarja Marka Avrelija (161—180).

7. Sveta Mavra, devica.
Solnce v. 5. u. 45 m. — z. 6. u. 01 m.
Luna v. 5. 09 m. — z. 3. u. 14 m

22. septembra.

1. Sv. Mavricij in tovariši. Sv. Mavricij je bil častnik v zasloveli zmagovalni tebanjski legiji. L. 286. je bil na povelje silovitega cesarja Maksimijana s svojimi krščanskimi tovariši blizu Zeneve mučen. Zdal je na tem mestu v Švici imeniten samostan s prekrasno cerkvijo, posvečeno na čast sv. Mavriciju.

2. Sv. Emeram, škof, mučenik, za sv. Rupertom poglavitni razširjalec sv. vere na Bavarskem, rojen v Polttersu na Francoskem. Na potu v Rim so ga ubili vojaki vojvode Teoda I. 652.

3. Sv. Patern, škof.

4. Sv. Konstancij, patron cerkovnikov.

5. Sveta Digna in Merita, muč.

6. Sveta Salaberga, opatica v Laonu na Francoskem.

7. Sveta Irajda v Egiptu.

Solnce v. 5. u. 46 m. — z. 5. u. 59 m.

Luna v. 5. u. 25 m. — z. 4. 30 m.

23. septembra.

1. Sv. Lin, papež in muč.

2. Sv. Sotij.

3. Sveta Tekla, devica v I. stol., rojena še za apostolskih časov okoli l. 30. v Ikoniju v likaonskem kraju. Sv. apostol Pavel jo je krstil, ko je prišel v Ikonij. Njen poganski snubač Tamir, ker zanj ni marala, jo je ovadil sedniji kot kristjano, in zato je bila kruto mučena. Pozneje je baje spremljala sv. apostola Pavla na njegovih potih, naposled pa se je nastanila v Selevciji, glavnem mestu Izvrije, kjer je umrla v visoki starosti.

Solnce v. 5. u. 48 m. — z. 5. u. 57 m.

Luna v. 5. u. 41 m. — z. 5. u. 44 m

Odlikovani slovenski vojaki.

Bronasto hrabrostno svetinjo so dobili: Rač. narednik Maks Krasnik, rač. podčastnik A. Lipot, narednik Jos. Romavh, četovodja Ivan Tribuč in Fr. Lahovic, korporal Vinko Pečnik, poddesetnik Ivan Kompoš, Karel Konstančnik, Alojzij Mesar, Anton Tušar, Miha Ceber; infanteristi: Simon Banko, Peter Kirnik, Roman Legat, Ivan Pečnik, Alojzij Podlesnik, Matija Poznik, Franc Poričnik, Jurij Zadnik, Feliks Špič, Ign. Vernik in hornist Ignacij Jezerčnik, vsi pri 7. pešpolku; narednik Vinko Ostanek, četovodja Franc Brecljnik in Ivan Rupnik, korporala Hugon Bobič in Anton Novak, poddesetnik Karel Polanc ter infanteristi: Franc Bolka, Pavel Dolar, Josip Jakobčič, Ivan Košir, Josip Kromar, Mat. Kurnar, Josip Perenič, Franc Pečlin, Fr. Petrič in Josip Pugelj, vsi pri 17. pešpolku, četovodja Anton Pinič od 26. dom. pp., četovodja Josip Smečnik, Iv. Kogovšek, desetniki Ivan Jamnik, Jos. Vaniček, Vladimir Ravnikar, Jos. Janc, pešci Franc Gorenj, Fr. Berginc, Martin Vozelj, Leopold Batič, Ivan Komelj, Jak. Gerbenc, Josip Peršič, Iv. Vrtovec, Fr. Strajna, Aloj. Srbčič, vsi od 27. domobranskega pp., praporščak Jos. Dolenc, Karel Strle, Karel Vračko, podlovec Peter Kolarič, vodja patrulje Valentin Jelič in lovec Josip Samsešnik, vsi 8. lovskega bataljona; četovodja Val. Jarič in Nik. Koščak ter korporal Jos. Mlekuš 5. drag. polka; ognjifar Fr. Goričar in četovodja O. Gerdanik 9. topničarskega polka; korporali

Ivan Brus, Mihael Privšek, Franc Podjavoršek, Franc Šebec, Pavel Sorta in Henrik Lukašič, poddesetnik Karol Mihorka, infanteristi Jos. Kapa, Franc Šmigoc in Ivan Arnuš, 3. domobr. polka; narednik Simon Ineko ter infanteristi Ivan Lesjak, Fr. Čuden in Anton Petek 4. domobr. polka; infanteristi Štef. Blažek, Ant. Šever, Ant. Udovičič in Frid. Okretič 5. domobr. polka; praporščak Jos. Brož, narednik Jak. Bellec, računovodja 1. razreda Franc Kopriva, četovodja Josip Pisanec, korporala Makso Srednik in Al. Lelernik, Iv. Bergelez, Ivan Pertenjak, Avg. Rak, infanteristi Fr. Hrga, Sim. Kvas, Št. Plahuta, Jos. Senegačnik, Alojz Lebar, R. Mažek in Val. Vizovišek, vsi pri 26. domobranskem polku; infanteristi Martin Nemec, Al. Zupanc, Ant. Mačič in And. Gregorič 27. domobr. polka; poddesetniki Jos. Zemlič, Henr. Šever, Fr. Antež, Ivan Knez ter topničarji Ivan Lešnik, Ant. Slovenc in Ernest Vračko, vsi pri 22. dom. topničarskem polku; vojaki 17. pešpolka: infanterist 1. odd. stroj. pušk Petrič Franc, inf. (6.) Jakobčič Josip in Pečlin Fr., četovodja 2. odd. stroj. pušk Brecljnik Franc, inf. (7.) Perenič Jos., narednik bat. trobentač Ostanek Vinko, četovodja tit. nadlovce Schreyer Lud., desetnik (3.) König Jos., des. (4.) Bobič Hugo, četovodja 2. odd. stroj. pušk Rupnik Iv., inf. 2. odd. stroj. pušk Bolka Franc, Kromar Josip, Kušar Matija in Dolar Pavel, infaterist tit. poddesetnik Polanc Karel, desetnik (4.) Novak Anton, podlovec Pratner Leopold, infaterista Pugelj Josip in Košir Ivan, poddesetnik (9.) Cotman Srečko, infaterist (9.) Novoselič Josip, infateristi (2.) Putz Iv., Konda Josip in Jakljevič Ivan, infaterist Steinegger, infaterist 3. odd. str. pušk Kožar Ivan, infaterist (7.) Radovič Lovro, poddesetnik (II/17.) Strehovec Josip, Pusswald Ivan, Aufschläger Emil in Podpadeč Ir.

Pohvalo zbornega poveljsiva so dobili: infaterista (8.) Pernuš Franc in Jurajevčič Anton, infaterista 3. odd. stroj. pušk Zalokar Mihael in Hrovatič Josip, desetnik tit. četovodja Jenko Peter, četovodja 3. odd. stroj. pušk Pangeršič Josip, infaterista 4. odd. stroj. pušk Sparovič Avgust in Bricelj Alojz., poddesetnik (6.) Strumbelj Jakob, infaterista (6.) Gostič Valentin in Cerkolnik Iv., poddesetnik (7.) Radi Franc in poddesetnik (5.) Pogačar Josip, infaterista 2. odd. stroj. pušk Germ Jos. in Nečemar Franc, rez. infaterista (7.) Rakovec Franc in Penko Franc, infaterista (5.) Zorž Alojzij in Drobnič Ant., desetnika (5.) Groboljšek Karol in Otman Ivan, rač. podčastnik Hönigmann Josip, infaterista (5.) Gregl Ivan in Špunt Martin, desetnika (12.) Hönigmann Avgust in Starina Franc, stot. bobnar (12.) Buš Anton, stotnijski trobentač Adamič Ivan, infateristi (12.) Gorenc Ivan, Ogrizek Franc, Levec Fr., Fortun Franc, Mencin Josip in Derčar Franc, desetnika (12.) Obraz Ivan in Štrukelj Mihael, poddesetnik (5.) Smuk Ivan, narednik (6.) Tomše Franc, de-

setnik (5.) Habjan Anton in rač. podčastnik 1. razreda (4.) Erker Anton.

Pohvalno priznanje 4. armadnega poveljsiva so dobili: rač. podčastnik 1. razreda (9.) Kozina Josip, rač. podčastnik (7.) Škoda Julij, poddesetnika (5.) Pavšek Lovrenc in Berčon Josip in infaterist (5.) Krašovec Alojzij.

Govori se, da je za nakup varnih in priporočljivih sreč z zajamčenimi dobitki (do 630.000 kron) sedaj že radi tega najugodnejši čas, ker dobi vsak naročnik v srečnem slučaju 4000 frankov popolnoma zastonj. — Opozarjamo na današnji zadevni oglas „Srečkovnega zastopstva“ v Ljubljani.

Najnovejše z bojišč.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 13. septembra. Uradno se razglasa:

Ruski napadi na našo vzhodnoga-liško bojno črto trajajo dalje. Ob izlivu Sereta so bile vržene močne ruske sile. Boj je na številnih mestih dovedel do ročnega meteža v strelnih jarkih. Severozahodno od Strusova se je zlomilo več ruskih sunkov v oguju naših baterij z vseh strani, ostali so bili odbiti z bajoneto. Ponoči so zasedle tiste naše čete, ki se bore pri Tarnopola nekako na vrhovih vzhodno od Kozlova in Jezjerne prirejeno postojanko, ki meji na našo bojno črto, nahajajočo se na vzhodnem bregu ob srednji Stripi. Premikanja sovražnik ni motil. Pri Novem Aleksinjecu se bijejo ljuti boji. Vzhodno od Dubna so prodrele naše čete do železnice. Pri Deražnu smo vrgli sovražnika na več točkah. Ob tej priliki se je posebno odlikoval dunajski domobranski pešpolk št. 24.

C. in kr. bojne sile v Litvi so ujele ob svojem predvčerašnjem naskoku 9 častnikov in 1000 moč in so zaplenile 5 strojnih pušk.

Namestnik načelnika generalnega štaba: pl. Höfer, fml.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 13. septembra. Veliki glavni stan:

Vojna skupina generalfeldmaršala pl. Hindenburga.

Na levem bregu Dvine med Friedrichstodom in Jakobovim je bil sovražnik vržen iz več postojank. Dalje južno od tam se je umaknil. Zasledujoče nemške prve čete so dosegle cesto Eckengraben (30 km južozahodno od Jakobovega) — Rakiški. Tudi med cestama Kupiški — Dvinsk in Viljo pod Vilno se vrlo napreduje. Železniška proga Vilna — Dvinsk — Petrograd je bila dosežena na več mestih.

Južnovzhodno bojišče.

Nemške čete so včeraj zahodno in južozahodno od Tarnopola krvavo odbile več močnih sovražnih napadov in so nekaj stotin Rusov ujele. Ponoči se je zasedla ugodna postojanka nekaj kilometrov zahodno od prejšnje, ne da bi sovražnik motil premikanja.

Vrhovno vojno vodstvo.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 13. septembra. Uradno se razglasa:

Na primorski bojni črti so se nadaljevali včeraj v prostoru pri Bovcu in pri Tolminu boji z nezmanjšano ljutostjo. Odbiti so bili zopet vsi napadi s težkimi izgubami Italijanov; naše čete so zopet brez izjeme obdržale svoje postojanke. V prostoru pri Bovcu je sovražnik potem, ko se je bil dopoldne izjalovil napad na Visoki vrh in prodiralni poizkus proti pobočju tega gorolja, vrgel svoje sile z jugozahoda proti Javorčeku in proti Golobarjevi Planini. Proti večeru je bil odbit tudi ta sunek. Italijanska artiljerija je obstreljevala tu zbiralne grupe svoje lastne pehote z vidnim uspehom. V odseku Vršič, kjer je izgubil sovražnik že v predvčerajšnjem boju nad 500 mož, se je včeraj popoldne zopet zrušil nov napad. Tolminsko območje so Italijani napadli štirikrat brez uspeha. Bolj južno od tam je bilo primeroma mirno.

Na tirolski bojni črti so ostali zopetni približevalni poizkusi sovražnika na postojanko Popena ravnotako brezuspešni kot vsi prejšnji. Pred obmejnimi mostom leži nad 100 mrtvih Italijanov.

Namestnik načelnika generalnega štaba: pl. Höfer, fml.

Vprašanja in odgovori.

Neimenovan: Podpore določuje na podlagi prijav, ki jih pošlje županstvo, »okrajna komisija«. V tej komisiji je okrajni glavar, en zastopnik davčne oblasti in pa zastopnik deželnega odbora. Proti sklepu te komisije ni ugovora. Sme se pa napraviti nova, bolje utemeljena prošnja. — Glede dajatve sena: Za vojaštvo je prevzela dobavo sena »Gospodarska zveza« v Ljubljani, ki kupuje blago po svojih zaupnikih.

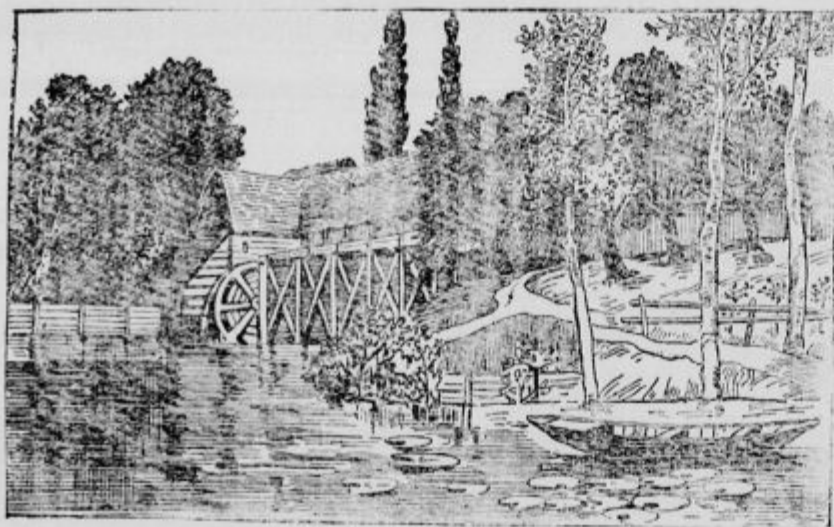
Listnica uredništva. Fr. Br., Lj. — Pesmico prejeli, pa — žal — ni godna za list. Vsem cenjenim pošiljalcem vojnih dopisnic se iskreno zahvalujemo. Kar je porabno za list, radi sprejmemo, vsem pa seveda ne moremo ustreči, zlasti če v pismu ni nič novega ali pa vsaj takega, da bi zanimalo. Zadnji čas smo prejeli mnogo pesmic, znamenje, da imajo naši slovenski vojaki tudi pesniško navdušenje. Za tisk jih je pa vendar le malo porabnih. Uredništvo se priporoča še za daljnjo naklonjenost. Tudi domači dopisi dobrodošli, saj naši bojevniki na fronti in po bolnišnicah najbolj in predvsem žele domačih novic.

LOTERIJSKE ŠTEVILKE.

Trst, 7. sept.: 46, 65, 22, 73, 26.

Dunaj, 11. sept.: 39, 57, 67, 14, 62.

SKRIVALNICA.

Kje je stari mlinar?

Edini slovenski zavod brez tujega kapitala je:

1440

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA

proti požarnim škodam in poškodbi cerkvenih zvonov
Ljubljana, Dunajska cesta 17, Ljubljana.

Zavarovanja sprejema proti požarnim škodam: 1. raznovrstne izdelane stavbe, kakor tudi stavbe med časom zgradbe, 2. vse premično blago, mobilije, poljsko orodje, stroje, živino, zvonove in enake, 3. vse poljske pridelke, žita in krmo, 4. zvonove proti prelomu, 5. sprejema tudi zavarovanja na življenje, oziroma doživlje in druge kombinacije in proti nezgodam, vsakovrstna podjetja, obrti kakor tudi posamezne osebe za deželno nižjeavstrijsko zavarovalnico, od katere ima tudi deželni odbor kranjski podružnico.

Varnostni zaklad in udnine, ki so znašale l. 1912 K 673.356-17, so poskočile konec l. 1913 na K 735.147-17.

Tedaj, čim večje zanimanje za ta edini slovenski zavod, tembolj bo rasel zaklad.

Ponudbe in pojasnila daje ravnateljstvo, glavno poverništvo v Celju in na Proseku, kakor tudi po vseh farah nastavljeni poverjeniki.

Cene primerne, hitra cenitev in takojšnje izplačilo.

VOLNO

ovčjo oprano in neoprano kupim vsako množino po najvišji ceni proti takojšnjemu plačilu, ter plačam vožnjo sam. Večjo množino pošljem potnika osebno prevzeti.

Veletrgovina **R. STERMECKI**, Celje
štev. 16, Štajersko. 1622

Gospodinja in kuharica obenem se sprejme

v župnišču na deželi z velikim gospodarstvom. Le prvostvorne moči, gospodarstva (posebno živinoreje) dobro vešče naj se zglase. — Plača po sposobnosti. Nastop čimprej. Ponudbe na upravo DOMOLJUBA pod št. 1905.

1 pomočnika in 2 vajenca

za kovaško obrt sprejme takoj **VALENTIN URBANČIČ**, Ljubljana, Dolenjska cesta 1, 1816

1 steklenica 2 kroni. 1901

Ceniki zastoj in franko.

Gospodarska Zveza v Ljubljani posreduje

prodajo sudja

in ga kupuje tudi sama.

Zlasti izbrano, zimsko 1700

namizno sadje

plačuje po najugodnejših cenah.

Ovčjo volno

vseh vrst in vsako množino kupuje po najvišjih cenah: **J. GROBELNIK**,

Ljubljana, Mestni trg štev. 22.

Priporočamo cenjeno občinstvu edino domačo tvrdko

IGN. VOK

Společna trgovina šivalnih strojev in kučes.

Ljubljana, Sodna ul. 6.

katere ima po ugodnih cenah in obrokli od strokovnjakov priznane najboljše šivalne stroje v Evropi in to so »PFAFF« v veliki izbiri in zalogi. 1830

Povik o vezanju vsak čas brezplačno. Priidni posredovalci se iščejo.

Ako naročite

in to nemudoma storite,

1 srečko avstr. rdečega križa, 1 srečko ogrskega rdečega križa, 1 srečko budimpeštanske bazilike, 1 dob. tni list 3% zemlj. srečk iz leta 1880, 1 dob. tni list 4% ogrskih hip. srečk iz leta 1884.

(Mesečni obrok za vseh pol srečk ozir. dob. tni listov samo 5 kron 12 žrebanj vsako leto, glavni dob. tni 630.000 kron)

dobite igralno pravico do dob. tnikov ene turške srečke v znesku do 4.000 frankov popolnoma zastonj!

Polasnila in igralni načrt pošilja brezplačno: Srečkovno zastopstvo 12, Ljubljana.

Kupim poljubno množino svežih

hrušek in češpelj

za žganjekuho.

1759

Fran Bezljaj, Preska 26, pošta Medvode.

Kako pozno je sedaj?

tako se sliši mnogokrat popraševati ljudi, kateri pač imajo uro v žepu ali na steni, ampak svoj lastni uri ne verjamejo, ker je le slaba, netočna, vedno stoječa bazar ura. Kdor nasprotno ima Suttnerjevo uro, ve vedno natanko, kako pozno je.

Št. 600 Zepna ura z radijem, ki se ponoči sveti	K 8-40
" 410 Nikel.-anker-Roskopf ura	4-10
" 705 Roskopf ura, kolesje v kam-nih tekoče	5-90
" 719 Srebrna rem. ura	7-80
" 720 Srebrna cilind. rem. ura	9-70
" 1450 Bela kovinasta verižica	2-80
" nikelnasta	1-
" 916 Srebrna verižica	3-20
" 89 Double zlata verižica	5-90

Velika izbira ur za gospode in dame, verižice, prstane, broške, obeske, zapestnice, zavrtnne verižice, uhane, blago v zlatu in srebru, namizna orodja, daljnogleda itd.

v velikem ilustrovanem ceniku z mnogimi podobami katerega zahtevajte zastonj in poštne prostega.

Razpošilja se po povzetju ali pa če se denar vnaprej pošlje. Neugajajoče zame-njam. Vse ure so natančno preizkušene.

Lastna tovarna ur v Švici

H. SUTTNER samo v Ljubljani št. 1

1203 Nima nobene podružnice.

Slovenska trgovska šola v Ljubljani

(Kongresni trg št. 2) s pravico javnosti.

Sprejemno naznanilo.

Dvourazredna trgovska šola za dečke.

V pripravljalni razred se sprejemajo učenci, ki so stari najmanj 13 let in so dovršili vsaj štiri razrede ljudske šole. — V I. trgovski letnik se pa sprejemajo učenci, ki so stari vsaj 14 let in ki napravijo posebno sprejemno skušnjo. Brez sprejemne skušnje se sprejemajo v I. letnik le učenci, ki so z vsaj zadostnim uspehom dovršili 4. razred kakšne srednje ali meščanske šole. — Odhodno izpričevalo šole upravičuje do dveletne aktivne vojaške službe in nadomešča triletno učno dobo v trgovini.

Dvourazredna trgovska šola za deklice.

V I. trgovski letnik za deklice se sprejemajo učence, ki so stare najmanj 14 let in ki so dovršile ali 8. razred ljudske ali 3. razred meščanske ali 4. razred kakšne srednje šole. Pripravljalnega razreda na dekliškem oddelku ni.

Vpisovanje nanovo vstopajočih se bo vršilo v petek 1. oktobra 1915 od 9. do 12. ure dopoldne.

Pri sprejemu imajo prednost sinovi in hčere trgovcev in obrtnikov.

K vpisu naj pridejo učenci, oziroma učence v v spremstvu staršev ali njih namestnikov ter naj prinese s seboj krstni list, zadnje šolsko izpričevalo in 15 K vpisnine ter prispevka k učilom.

Učenci, oziroma učence, ki vstopajo v II. letnik, in učenci pripravljalnega razreda, ki vstopajo v I. letnik, naj se zglasijo v soboto, 2. oktobra 1915, v ravnateljski pisarni ter naj prinese s seboj prispevek za učila.

Ponavljalne skušnje se bodo vršile v petek, 1. okt. 1915, dopoldne ob 9. uri. — Sprejemne skušnje za I. letnik bodo v soboto, 2. okt. 1915, ob 8. uri zjutraj. — Redni pouk se prične v ponedeljek, 4. okt. 1915.

Ljubljana, 1. sept. 1915.

1750

Ravnateljstvo.

Naprodaj imam več litrov lepega

brinjevega olja in cveta

Cena po dogovoru. Proda se tudi do 500 l. neopletenih steklenic po 6 do 25 litrov. Več pove:

Fr. Bezljaj, Preska 26, pošta Medvode. 1760

Proti okuženju

se je treba sedaj še posebno varovati, ker nastopajo vsakojake nalezljive bolezni, kot škrtica, kozo, osepnice, ko-lera, legar. — Vred tega

naj se uporablja

povsod, kjer se take bolezni širijo, dobro razkuševalno sredstvo, katero naj bode v zalogi v vsakem gospodinjstvu. Najbolje razkuševalno sredstvo sedanjosti je glasom raziskovanj prof. Löffler, Liebreich, Proskauer, dr. Vesten, Van Pfeiffer, Vertun, Pertik i. dr. nedvomno

LYSOFORM

ki je brez duha, nestrupen in cenen in se ga dobi v vsaki lekarni in drožeriji za ceno 90 vin. za izvirno steklenico (zeleno steklo). Učinek Lysiforma je točen in zanesljiv, valed česar ga zdravniki priporočajo za razkuševanje boln. postelj, za ispiranje ran, oteklin, irigatorev in za protiseptično obveze. 1465

Lysiformovo milo

je fino toaletno milo, ki vsebuje Lysiform in učinkuje protiseptično. Uporablja se lahko tudi pri najbolj občutljivi koži, celo pri otrocih. Stori kožo mehko in prožno in razširja jako dober duh. Zadoštuje enkratne poskus in bodeše zatem vedno uporabljati to izvrstno milo, ki je drago le na videz, pri uporabi pa zdrži dolgo časa. Cena milu znaša K 1'20.

Lysiform s poprovo meto

je močno protiseptična ustna voda, ki odstranja slab duh in beli zobe in jih varuje. Uporablja se tudi lahko pri kataris vratu, kašlju in nahodu za grgranje po zdravniškem navodilu. Zadoštuje par kapljice na kupico vode. Izvirna steklenica stane 1 krono 60 vin., na prodaj v vsaki lekarni in drožeriji. — Zanimivo knjigo pod naslovom „Zdravje in razkuševanje“ pošlje zastonj in poštne prosto

Kemik Hubmann,

referent Lysiformwerke, Dunaj XX., Petraschgasse 4.

Zahtevajte

zastonj in poštne prosto moj glavni cenik s 4000 slikami ur, zlatnine in srebrnine, glasbil, predmetov iz usnja in jekla, potrebnih za gospodinjstvo in toaleto, orožja, municije itd.

Prva tovarna ur

Jan Konrad, s. inkr. dvor-Brux št. 781 (Češko).

Nikelnaste Roskopf-ure K 3'90, 4'20, 5'—, Srebrne K 8'40, 9'50. — Nikelnaste budilke K 2'90, Budilke z dvojnimi zvoncem K 4'—.

Pošilja se po povzetju. — Nikak riziko! Zamena je dovoljena ali denar nazaj!

Ustanovljeno leta 1893.

Ustanovljeno leta 1893.

Uzajemno podporno društvo v Ljubljani

registrirana zadruga z omejenim jamstvom

sprejema in obrestuje hranilne vloge po

Rentni davek plačuje iz svojega. Zunanji vlagatelji se po pošli

5%

ljanje denarja na razpolago brezplačno položnice poštne hranilnice.

Zadruga dovoljuje posojila v odsekih na 7 1/2, 15 ali 22 1/2 let, pa tudi izven odsekov proti poljubno dogovorjenim odplačilom. — Dovoljujejo se ranžijska posojila proti zaznambi na plačo in zavarovalni polici ali proti poroštvu.

Prospekti na razpolago.

Društveno lastno premoženje znaša čez 600.000 K. Deležnikov je bilo koncem leta 1913 2492 z 17406 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavnice za 6,788.340 K.

Načelstvo:

Predsednik: Andrej Kalan, prelat in stolni kanonik v Ljubljani.

I. podpredsednik:

Ivan Sušnik, stolni kanonik v Ljubljani.

II. podpredsednik:

Karol Poljak ml., tovarnar v Ljubljani.

Člani: Fran Borštnik, o. kr. profesor v p. v Ljubljani; Ignacij Zaplotnik, katehet v Ljubljani; Ivan Dolenc, o. kr. profesor v Ljubljani; dr. Jožef Gruđen, stolni kanonik v Ljubljani; Anton Koblar, dekan v Kranju; dr. Jakob Mohorič, odvetniški kandidat v Ljubljani; dr. Fran Papež, odvetnik v Ljubljani; B. Remeo, ravnatelj trg. šole v Ljubljani; Anton Sušnik, o. kr. gimn. profesor v Ljubljani; dr. Viljem Schweitzer, odvetnik v Ljubljani; dr. Aleš Ušeničnik, prof. bogoslovja v Ljubljani; Fran Verbič, o. kr. gimn. prof. v Ljubljani.

Nadzorstvo:

Predsednik: Anton Kršič, o. kr. profesor in kanonik v Ljubljani. — Člani: Anton Čadež, katehet v Ljubljani; Ivan Mlakar, profesor v Ljubljani; K. Gruber, o. kr. št. rač. oficijal v Ljubljani; Avgustina Zajc, o. kr. rač. revident in posestnik v Ljubljani.

Učenci

za kovaško obrt sprejme takoj Andrej Prelog,
kovaški mojster, Vrhnika. 1702

Kranjska deželna podružnica v Ljubljani,

n. a. dež. živl. in rentne, neop. in jamst. zavarovalnice

sprejema zavarovanja na doživetje in smrti,
otroških dot. rentna in ljudska, neogodna in
jamstvena zavarovanja.

Javen zavod. Absolutna varnost. Nizke premije.
Udeležba na dividendah pri življenjski zavarov.
že po prvem letu.

Stanje zavarovanj koncem 1914 K 173.490.838—
Stanje gar. fondov koncem 1914 K 48.732.022-76
V letu 1914 se je izplačalo za-
varovancem na dividendah
čistega dobička K 432.232-66

Kdor namerava skleniti življenjsko zavarovanje veljavno hkrati za vojno
zavarovanje, naj se v lastno korist obrne do perimenovalne podružnice.

Prospekti zastoj in poknine prosto.

Sposobni zas'opniki se sprej-
mejo po najugodnejših pogoji.

Marije Terezije cesta 12.

500K

Vam
plačam
ako Va-

šib kurjih oces, bradavice
in trde kože tekem 8 dni
s korenino, brez bolečin ne
opravi

RIA-BALSAM.

Cena lončku z jamstvenim
pismom K 1'—, 3 lončki
K 2'50, 6 lončkov K 4'50.
Kemeny, Kaschau
(Kassa) L, poštni predal
1212. Ogrsko.

Kava

50 % ceneje!

Ameriška štedilna kava,
lepo dišeča, izdatna in
medljiva. 5 kg vreča za po-
skušnjo K 11'— pošt. prosto
po povzetju. Poi kilograma
prvovrstnega finega čaja za
K 2'20 pošlje tudi 50 kom.
razl. lepih razglednic za 1 K

A. Schapira št. 473,
javov kave in čaja,
TISZABOGDANY,
Ungarn.

Gučjo volno

kupuje vsako množino za voja-
ške potrebe po višji ceni kot vsak
drug prekupec. — 1782

IVAN SAVNIK, Kranj (Gorenjsko.)

Izborno se je obneslo za vojake v vojski in
epih za venčanje kot najboljši
bol oblažajoče mazanje
pri prehlajenju, reumatiizmu, gihtu, influenci,
pruži in bolesti v hrbtu
Dr. Richter-ja
Sidro-Liniment. capslet
Nadomestilo **Sidro-Pain-Expeller.**
Steklenica kron. — 60, 1'40, 2'—.
Dobiva se v lekarnah ali direktno
v Dr. Richter-ja lekarni „Pri zlatem levu“,
Praga, I., Elizabetna cesta 6.
Dnevno raspošiljanje.

100 litrov zdrave domače pijače,

osvežujoče, dobre in zelo gasteče si lahko
vsak sam priredi z malimi stroški. V za-
logi so snovi za ananas, jabolčnik, gre-
nadine, malinovec, poprova meta, ma-
škatelec, pomerančnik, dišeča perla,
višnjevec. Ta pijača se lahko poleti za-
vaja hladna, pozimi pa vroča mesto ru-
ma in zganja. Skaziti se ne more. Snovi
z natančnim navodilom stanejo K 4'50
franko po povzetju. Na 5 takih porcij do-
dam eno porčko. Za gospodarstva, tovarne, delavnice itd.
neprecenljiva vrednosti, ker delavce ta pijača osveži in
ne upijani, vsled česar ne izgube nič na svoji delazmožnosti.
Jan Grolich, drogerija „Pri angelu“, Brno 641, Morava.
1251

GORČEVA

**KOLESA PRIZNANO NAJ-
BOLJŠA SEDANJOSTI X**

A. GOREC

**LJUBLJANA-MARIJE TERE-
ZIJE CESTA 51.15 NOVI SVET
NASPROTI KOLIZEJA-ZAM-
TEVAJTE PRVI SLOV SENIK
BREZPLAČNO**

Stanje vlog čez 23 milijonov kron.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruška z neomejeno zavezo

Ljubljana, Miklošičeva cesta šte. 6, prtiličje, v lasni hiši nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

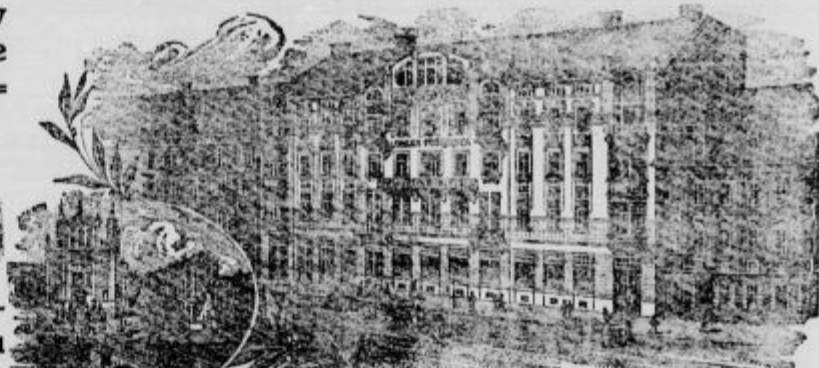
sprejema hranilne vloge in vloge v
tekočem računu, za katere jamčijo ne
— samo njeni zadružniki, temveč —

tudi cela dežela Kranjska

in jih
obrestuje po **4 ³/₄ %**

brez kakega odbitka, tako da sprejme vlož-
nik od vsakih vloženih 100 kron čistih
obresti 4-75 kron na leto.

Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice brezplačno na razpolago.

Načelstvo.